

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Historický ústav

**Vraždy v Kohnově mlýně.
Zločin v Třebíči a jeho druhý život**

(bakalářská diplomová práce)

Jiří Nahodil

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Němec, Ph.D.

Brno 2020

*Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl
všechnu použitou literaturu a prameny.*

V Brně dne 7. 7. 2020

.....

Jiří Nahodil

*Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Jiřímu Němcovi, Ph.D. za cenné rady,
připomínky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.*

Obsah

Úvod.....	6
1 Lidé z Kohnova mlýna.....	10
1.1 Josef Fejta	11
1.2 Karel Dvořáček.....	12
1.3 Anna Dvořáčková	13
1.4 Jan Fejta ml.....	14
1.5 Jan Fejta st.	15
1.6 Tomáš Mašek.....	16
1.7 Josef Kment	17
1.8 Josef Kunst	18
2 Proces	19
2.1 Začátek vyšetřování	19
2.2 Série zatýkání a první výslechy u Okresního soudu v Třebíči	20
2.3 Překvapivá výpověď Karla Dvořáčka	21
2.3.1 Návrat Karla Dvořáčka do Kohnova mlýna	23
2.4 Výpověď Jana Fejty st.	24
2.5 Výpověď Jana Fejty ml.	25
2.5.1 Jan Fejta ml. – první zmínka o tom, že maso obětí bylo zpracováváno.....	26
2.5.2 Psí maso od Kmenta	27
2.6 Jaroslav Kunst.....	27
2.7 Manželé Josef a Marie Kunstovi	28
2.8 Výslechy Josefa Kmenta a Tomáše Maška	29
2.9 Rekapitulace výsledků od okresního soudu v Třebíči	29
3 Pokračování vyšetřování u Krajského soudu v Jihlavě.....	31
3.1 Obžaloba a rozsudek.....	32
3.2 Další osud odsouzených	33
4 Druhý život zločinu z Kohnova mlýna	34
4.1 Tisk jako prostředek pro vstup Kohnova mlýna do kulturní historie	34
4.2 Lidové noviny jako hlavní strůjce vzniku mýtu	36
4.3 Reakce Rovnosti na zprávy z Lidových novin	38
4.4 Třebíčská správní komise a její prohlášení v tisku.....	40
4.5 Zprávy o Kohnově mlýně v ostatních periodicích.....	41
4.6 Jak se k celé věci postavil trebičský tisk?.....	45

4.7	Ostře sledované hlavní přelíčení.....	47
4.8	Rozsudek	49
4.9	Zahraniční tisk	50
5	Návrat z propadliště dějin	52
5.1	Kohnův mlýn a obyvatelé dnešní Třebíče	53
5.2	První vstup do populární kultury	56
	Závěr.....	58
	Prameny a literatura	60
	Přílohy	63
	Použité zkratky.....	69

Úvod

V roce 1925 celé Československo obrátilo svoji pozornost na město Třebíč. Právě v něm totiž stál Kohnův mlýn, kde bydlela trebičská chudina, která měla mít na svědomí několik brutálních vražd. V průběhu vyšetřování dokonce vyšla najevo možnost, že se s masem obětí obchodovalo. Třebíč tak byla dobovým tiskem rázem označena jako město kanibalů, čímž se jí dostalo pozornosti, o kterou nikdo nestál. Troufnu si říci, že v celé zemi se nenašel jediný člověk, který by nevěděl, co se stalo v Kohnově mlýně, jelikož tisk se celé afěře velmi podrobně věnoval. Postupem času ovšem kauza upadla v zapomnění a znovu se objevuje až v posledních letech.

Cílem této práce je vysledovat a popsat důvody, kvůli kterým proces zaujal dobová periodika, jaký byl jejich zájem o vraždy spáchané v Kohnově mlýně, jakým způsobem o nich psala a jak se postupně z těchto zpráv zrodil mýtus o trebičských lidožroutech. Dalším cílem práce je analýza toho, v jaké formě se tento mýtus objevuje v dnešní době. V práci byla použita celá řada archivních pramenů, jejichž hledání bylo skutečně náročné, jelikož bylo třeba navštívit několik archivů, abych se nakonec dověděl, že materiál, který jsem usilovně hledal, je uložen už v tom prvním, který jsem kvůli této práci navštívil. A to v Moravském zemském archivu v Brně. Rozhodně ale cestování přineslo své ovoce, jelikož jsem díky návštěvám ve Státním okresním archivu v Třebíči a jeho pobočce v Moravských Budějovicích objevil další materiály, které se případu Kohnova mlýna částečně týkaly.

V MZA v Brně jsem našel ve fondu Krajského soudu v Jihlavě postupně dvě obžaloby. První z nich se týkala přímo vražd v Kohnově mlýně, byla to obžaloba č. 334 proti Josefu Fejtovi a spol. Ta byla stěžejním materiálem pro moji práci, dochovala se ve výborném stavu, a skládala se z více než devíti set listů. Jednalo se z velké části o výsledky obviněných, se kterými jsem pracoval nejvíce. Obsahovala ale také posudky soudních lékařů, pitevní zprávy, výpovědi svědků, zprávy zahraničních konzulátů a v neposlední řadě i několik fotografií. Jako nejprínosnější pro tuto práci musím označit výpovědi obviněných, jelikož díky nim bylo možné porovnat jejich obsah s tím, co posléze o případu napsal tisk. Pomocí tohoto srovnání tedy bylo možné rozlišit, která informace v tisku se zakládá na pravdě, a co vše si naopak redaktoři tehdejších periodik vymysleli. Druhou obžalobou, kterou jsem našel ve stejném fondu, byla obžaloba č. 220, která se týkala přepadení mlýna Lištiny. Ta se dochovala v podobném stavu jako obžaloba předchozí, ovšem nebyla tak obsáhlá. Skládala se převážně z výsledků obviněných a svědků. Zajímavá je v tom, že se v ní objevují téměř stejná jména, jako

v předchozí obžalobě, a vyšetřování dokonce na nějakou dobu splynulo s kauzou Kohnova mlýna, jelikož se oba trestné činy vyšetřovaly souběžně.

Další dva archivní prameny jsem našel ve Státním okresním archivu v Třebíči, konkrétně na jeho pracovišti v Moravských Budějovicích. Jednalo se o dvě obžaloby z fondu Okresního soudu v Třebíči, jedna byla proti Marii Pajerové a druhá proti Marii Kunstové. Ve srovnání s předchozími šlo o poměrně krátké spisy, které se dochovaly v dobrém stavu a obsahovaly především výpovědi obžalovaných. V obou dvou obžalobách figuroval dezertér Jaroslav Kunst, který se znal i s lidmi z Kohnova mlýna. Prostřednictvím těchto spisů tak bylo možné dovědět se něco o minulosti rodiny Kunstových.

V práci se také objevují zprávy z mnoha dobových periodik, které jsem získal především pomocí digitálního archivu Moravské zemské knihovny. Snažil jsem se o to, aby bylo jejich spektrum co možná nejrozsáhlejší, proto jsem čerpal z periodik, jež byla různě politicky nebo například nábožensky založena. Československý tisk jsem hledal především v digitální knihovně Kramerius, ten lokální trebičský jsem naopak studoval v badatelně SOA Třebíč. Vybíral jsem především ta periodika, která měla podíl na vzniku tzv. druhého života vražd v Kohnově mlýně tím, že celou aféru zkreslovala, a poté periodika, která na tyto bulvární praktiky reagovala. Abych rozpoznal, jestli je zpráva v tisku pravdivá nebo nepravdivá, porovnával jsem vždy její obsah s tím, co bylo uvedeno v soudních spisech. Zprávy o aféře Kohnova mlýna v zahraničním tisku jsem vyhledával především pomocí portálu ANNO – Historische Zeitungen und Zeitschriften. Snažil jsem se také provést orální výzkum u obyvatel Třebíče, ovšem ukázalo se, že jejich přehled o kauze Kohnova mlýna je minimální, tudíž to prakticky nebylo možné. Další částí, která bohužel nevyšla podle představ, byla konzultace s etnografi, jež neproběhla kvůli jarní výjimečné situaci.

Co se týče literatury, tu jsem využíval především u dílčích problémů. K dějinám Třebíče byly využity dvě monografie. První z nich z pera Jana Janáka s názvem *Třebíč, Dějiny města II* končí obdobím první světové války, proto jsem se ji snažil doplnit ještě informacemi z monografie *Stručné dějiny města Třebíče*, jejímž autorem je dr. Čeněk Sameš, který se mimo jiné zasloužil i o zřízení okresního archivu v Třebíči. Při studiu dějin Třebíče jsem ale narážel na fakt, že město nedisponuje žádnou rozsáhlejší publikací, která by se zabývala děním v Třebíči v meziválečném období. Několik informací se mi ovšem podařilo najít ve studii Tomáše Rohovského s názvem *Četnická stanice Třebíč 2 Borovina v letech 1918 až 1945*, ve které se autor zabývá životem na četnické stanici v městské části Třebíče, čímž také poskytuje určité informace o městě za první republiky. Nálady ve společnosti po první světové válce mi

velmi pomohla zachytit monografie Jana Křena *Dvě století střední Evropy*, ve které se autor místy věnoval morálce obyvatelstva, na což bych navázal problémem alkoholismu, ke kterému posloužily publikace od Edvarda Beneše, *Problém alkoholové výroby*, a T. G. Masaryka, *O ethice a alkoholismu*. Informace z těchto dvou monografií jsem poté ještě rozšiřoval studiem knihy *Dějiny pijáctví*, jejímž autorem je Jean-Charles Sournia. Ke studiu antisemitismu v období první republiky byl největším přínosem sborník *Židovská menšina v Československu ve dvacátých letech*, který editovaly Blanka Soukupová a Marie Zahradníková. Jako inspirace ohledně dějin kanibalismu mi posloužila především kniha z pera Moiry Martingale s názvem *Kanibalové, vraždící monstra*, která se zabývá nejen konkrétními případy, ale také historií kanibalismu. V případě dějin zločinu a kriminality jsem využil pro lepší pochopení dané problematiky některé části z knihy *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, jejímž autorem je Michal Dlouhý, a částečně také knihu *Dějiny zločinů: šokující, výjimečné a nevídané*, kterou napsal Tim Hill. Jako poslední bych rád uvedl monografii s názvem *Co je kulturní historie?* od Petera Burka. Byla totiž zásadní pro teoretické zasazení celé kauzy Kohnova mlýna do lidové kultury.

V této bakalářské práci se také pracuje s pojmem tzv. druhého života události. Každá historická zkušenost se totiž dělí na dvě základní složky. První z nich je autentická historie, čímž rozumíme takové dějiny události, které se opravdu ve skutečnosti odehrály. Jejím protikladem je právě „druhý život“ události, který můžeme jinými slovy označit také jako mýtus.¹ Konkrétně v této práci je zkoumán druhý život vražd v Kohnově mlýně pomocí metody obsahové analýzy, jelikož jsou zkoumány obsahy pramenů, které o této události hovoří. Z velké části jde o dobová periodika, která měla zásadní podíl na vzniku tohoto mýtu.

První část práce se věnuje především konkrétním osobám, které v kauze Kohnova mlýna vystupovaly. Jsou popsány jejich charaktery a stručně vylíčeny jejich životy. Celý děj je také zasazen do konkrétního místa a času. Druhá a třetí část se týkají samotného procesu a jsou postaveny především na soudních spisech a výpovědích obviněných, které díky své brutalitě zaujaly tisk.

Čtvrtá část je zaměřena především na již zmíněný dobový tisk, který se o případ enormně zajímal a informoval o něm. Jednotlivá periodika se vzájemně obviňovala a napadala kvůli způsobům, jakým o Kohnově mlýně psaly. Zastoupen je zde i zahraniční tisk, který proces

¹ MASLOWSKI, N. – ŠUBRT, J.: *Kolektivní paměť. K teoretickým otázkám*. Praha 2014, s. 156.

s obžalovanými také pozorně sledoval. Na začátku této části je také tento případ teoreticky ukotven do lidové kultury. Konkrétně je popsán způsob, jakým byl mýtus Kohnova mlýna postupně tiskem vytvořen, na což navazovalo vyprávění mezi obyvateli města. Díky působení těchto faktorů vstoupila tato kauza do třebíčské lidové kultury a posléze se objevuje i náznak vstupu do popkultury, o čemž pojednává poslední část.

V té je popsáno, jakým způsobem se Kohnův mlýn znovu objevuje v devadesátých letech 20. stol. a jakým způsobem jej vnímají obyvatelé Třebíče v dnešní době. Na závěr je pojednáno o tom, jak zločin z Kohnova mlýna poprvé nakoukl do popkultury, a to především prostřednictvím seriálu *Četníci z Luhačovic*.

Téma vražd v Kohnově mlýně jsem si vybral, jelikož mi přijde v dnešní době přehlížené. Veřejnosti je dostupné naprosté minimum informací, což mi přijde zarážející, neboť jde o velmi zajímavou událost, kterou svého času sledoval celý svět. Pochopitelně jde o velice citlivý problém, kterým se nikdo nechce vyloženě chlubit, ale jsem toho názoru, že alespoň obyvatelé Třebíče by měli vědět o tom, co se v jejich městě stalo.

1 Lidé z Kohnova mlýna

Ještě předtím, než budou představeny konkrétní osoby, které se v třebíčském případě objevili, bude vhodné zasadit celou událost do přesného času a místa. Soudní proces se tedy odehrál v roce 1925 a týkal se událostí, přesněji řečeno vražd, z nichž některé měly být spáchány ještě za první světové války a ty poslední v roce 1919. Dějištěm všech mordů byl Kohnův mlýn v Třebíči, městě na západní Moravě, které v této době mělo mezi 12 488 až 13 014 obyvateli.² Poměry v Třebíči byly velmi poznamenány válkou, což se odráží především v ekonomické situaci, která se během let 1914 až 1918 zhoršila, což se projevilo i tím, že nedošlo k plánovanému rozšíření železniční sítě.³ Zásadní událostí pro případ Kohnova mlýna by mohlo být přijetí židovských uprchlíků z Haliče.

Po válce se Třebíč postupně vrátila k normálnímu životu. Postavilo se několik nových budov, postupně byla obnovována průmyslová výroba, na které byla tehdy třebíčská ekonomika založena, a život ve městě plynul poměrně klidným způsobem. V únoru roku 1925 ale byly odhaleny vraždy spáchané v Kohnově mlýně. Od začátku byl celý proces velmi sledovaný a díky všem okolnostem, které vyšly najevo, se nesmazatelně zapsal do třebíčských dějin.

Kdo ale vlastně byli lidé z Kohnova mlýna, kteří „proslavili“ Třebíč způsobem, o který nikdo v tomto městě nestál? Všechny osoby, které sehrály ve vyšetřování hlavní role, měly několik společných rysů. Prvním z nich je to, že šlo o osoby z okraje společnosti patřící k třebíčské chudině, díky čemuž se postupem času dostaly právě do Kohnova mlýna. Někteří z nich v něm přímo bydleli, ostatní je chodili do mlýna minimálně navštěvovat. Druhým společným rysem těchto lidí je velmi nízká vzdělanost, někteří z nich dokonce neuměli ani číst a psát, jako například Anna Dvořáčková. Třetím, a podle mého názoru nejzajímavějším, společným rysem je fakt, že všichni obvinění, kterých se tato kauza týkala, měli už i předtím problémy se zákonem.

Často se také objevují zmínky o problémech s alkoholem, což v tehdejší době nebylo ničím neobvyklým. První světová válka totiž kromě hladu a chudoby, tedy faktorů, které sehrály v případě třebíčských vražd důležitou roli, vnesla do společnosti i silný morální rozklad, který byl často řešen právě konzumací alkoholu. Obzvláště u nižších vrstev obyvatel se tak dělo velmi často. Tento problém si uvědomovaly i osoby v nejvyšší politice, ať už Edvard Beneš,

² ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://1url.cz/Ez3IK>. (Citováno dne 30. 6. 2020).

³ JANÁK, J.: *Třebíč. Dějiny města II*. Brno 1981, s. 136.

kteřý už v roce 1915 vydal knihu *Problém alkoholové výroby a abstinence*⁴, nebo sám Tomáš Garrigue Masaryk, kterému pět let po Benešovi vyšla kniha *O ethice a alkoholismu*.⁵ Co se týče již zmíněného morálního rozkladu, ten byl způsoben několika okolnostmi. Po válce zanikly mnohé říše, na jejichž troskách vznikly nové státy. Ovšem spolu s říšemi zmizela také autorita monarchismu a veškeré vládní elity, díky čemuž nepochybně docházelo u obyvatelstva ke ztrátám tradičních hodnot a společenských norem. Navíc válka také silně otřásla celou katolickou církví, což se velmi výrazně projevilo právě v českých zemích, kde z církve vystoupilo asi jeden a tři čtvrtě milionu lidí.⁶

Proč je ale společným jmenovatelem zrovna Kohnův mlýn, který dodnes stojí nedaleko Karlova náměstí v Třebíči v ulici Na Potoce, tedy téměř v samotném srdci tohoto města? Odpověď na tuto otázku je jednoduchá. Už za války tuto budovu spravovalo město a udělalo z ní jakousi ubytovnu pro chudé a nemajetné obyvatele. Kromě nich zde nějaký čas pobývali i židovští uprchlíci z Haliče, kteří utekli před válkou. A právě v této „ubytovně“ se setkali všichni protagonisté případu, který postupně šokoval nejen obyvatele města Třebíče, ale i celou Československou republiku. Hlavní roli při popularizaci celé této kauzy sehrál především dobový tisk, který, jak bývá zvykem, se neomezil pouze na informační rovinu, ale předával čtenářům i své, nebál bych se říci šílené, konstrukce toho, co se v Kohnově mlýně odehrávalo.

Co se týče složení skupiny, která měla vraždy na svědomí, tak nešlo o náhodné jednotlivce, kteří se ve mlýně potkali. Někteří z nich totiž měli mezi sebou úzké příbuzenské vztahy a, myslím, že i díky tomu, můžeme postupem času sledovat vznik jakýchsi frakcí, které u soudu hají své zájmy. Tyto skupiny se během procesu rozpadnou na jednotlivce, z nichž každý ve finále měl svého vlastního obhájce, neboť jejich zájmy byly ve vzájemném rozporu. Myslím tedy, že bude dobré si tyto osoby jednotlivě představit pro lepší názornost toho, jaké měly mezi sebou vztahy. I když bylo zatčeno mnoho lidí, představíme si pouze osm z nich. Následující osoby totiž byly soudem obžalovány, kdežto ostatní lidé byli postupně propuštěni.

1.1 Josef Fejta

Prvním z podezřelých, kterého kvůli dění v Kohnově mlýně četnictvo zatklo a vyslechlo, byl Josef Fejta. Narodil se roku 1893 v Třebíči a v době vyšetřování mu tedy bylo 32 let. Byl ženatý, měl tři děti a živil se jako obuvník, což pro chudinu v Třebíči bylo poměrně běžným povoláním. Svého řemesla, tedy opravování obuvi, podle výpovědí využíval jako

⁴ BENEŠ, E.: *Problém alkoholové výroby a abstinence*. Praha 1915.

⁵ MASARYK, T. G.: *O ethice a alkoholismu*. Brno 1920.

⁶ KŘEN, J.: *Dvě století střední Evropy*. Praha 2005. s. 357.

prostředek, kterým měl lákat budoucí oběti do Kohnova mlýna, neboť svoji dílnu měl přímo v jedné z místností, které se nacházely v této budově. Podle záznamů byl dříve už dvakrát trestaný kvůli krádežím. Poprvé na 48 hodin a podruhé už na 18 měsíců. Co se jeho vzdělání týče, úspěšně ukončil obecnou školu, což je nejvyšší stupeň, na který se obvinění, s jednou výjimkou, dostali.⁷

Příbuzenské vztahy, které měl s ostatními obviněnými, jsou následující. Jan Fejta st. byl jeho otcem a Jan Fejta ml. byl Josefovým starším bratrem. V jeho výpovědích lze pozorovat snahu odvrátit vinu od svého otce i bratra a vše svěst na ostatní obviněné. Právě jméno Fejta je téměř synonymem pro celý případ vražd v Kohnově mlýně, neboť veškeré spisy, které se dodnes dochovaly, nesou souhrnné označení *Trestní věc proti Josefu Fejtovi a spol.* Může to tedy vyvolávat dojem, že právě Josef Fejta byl v tomto případě vůdčí postavou, což je ovšem velmi zavádějící, neboť se ukáže, že každý z obviněných sehrál svoji roli.

Obžalován byl pro zločin úkladné loupežné vraždy bratrů Matouše a Bartoloměje Polických, dvou neznámých haličských uprchlíků a pro zločin podvodu. Josef Fejta je prvním z čtveřice obviněných, kteří byli kvůli dění v Kohnově mlýně odsouzeni. Konkrétní trest zněl původně doživotní žalář a posléze dokonce trest smrti. Ten byl ovšem znovu změněn na doživotní žalář díky milosti prezidenta republiky. Na malou chvíli se Josef Fejta podíval na svobodu, ovšem šlo jen o pouhé dva dny. 25. srpna 1936 totiž uprchl ze statku, kde pracoval, ale záhy byl opět dopaden a hned 27. srpna už seděl opět ve vězení.⁸ Z toho už nevyšel, jelikož 30. listopadu 1936 zemřel.⁹

1.2 Karel Dvořáček

Karel Dvořáček jako první ve svých výpovědích zmiňuje, že kromě bratrů Polických bylo v Kohnově mlýně zabito i několik haličských uprchlíků, což zaujme tisk a postupně tak dojde k zviditelnění celého případu. O tomto obyvateli Kohnova mlýna bylo známo, že se narodil v Třebíči v roce 1877, z čehož plyne, že mu bylo při průběhu vyšetřování 48 let.¹⁰ Původně se živil jako pokrývač, ale v době vyšetřování byl už pouhým nádeníkem, neboť podle slov své ženy mu „*kostižer znemožňoval vykonávat své původní povolání.*“¹¹ Zajímavé je, že ač byl právě on prvním ze všech obviněných, kdo se přiznal k osmi vraždám, jeho manželka

⁷ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Výsledky Josefa Fejty z 5. 2. 1925 u Okr. s. v Třebíči a 6. 2. 1925 u Kr. s. v Jihlavě.

⁸ Tamtéž, Přípisy ředitelství trestnice v Borech z 27. a 28. 8. 1936.

⁹ Tamtéž, Zpráva ředitelství trestnice v Plzni o úmrtí trestance Josefa Fejty z 30. 11. 1936.

¹⁰ Tamtéž, Výsledky Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925 u Okr. s. v Třebíči a 11. 2. 1925 u Kr. s. v Jihlavě.

¹¹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Anny Dvořáčkové z 6. 2. 1925.

o něm řekla, že toho jistě nebyl schopen, a její výrok je zmiňován i o několik desítek let později. Měla totiž říci, že její manžel „*nedokázal zabít ani slepici*“.¹² Karel Dvořáček své výpovědi ale často měnil, někdy dokonce během dvou dnů poskytnul četníkům tři různé verze. Z toho lze usuzovat, že se buď snažil vyšetřovatele záměrně zmást, nebo se zamotával do svých lží. Později ale na otázku ohledně časté změny svých výpovědí odpověděl, že se bál, že bude četníky zbit, a proto vypovídal tak, jak mu bylo řečeno.

Šlo o nemajetného člověka, který uměl špatně číst a psát, ovšem pravděpodobně do žádné školy nikdy nechodil a pokud ano, nedokončil ji. Byl ženatý, měl tři děti a jeho manželkou byla Anna Dvořáčková, která se minimálně na vraždách bratrů Polických také podílela. Zajímavá je na první pohled i jeho kriminální minulost, jelikož byl dvanáctkrát trestaný pro krádeže. Poslední trest si odpykal nedlouho před zahájením celého procesu, a to v roce 1924.¹³

Karel Dvořáček byl druhou osobou, která byla soudem potrestána kvůli tomu, co se v Kohnově mlýně odehrálo. Souzen byl za stejné skutky jako Josef Fejta, ovšem navíc ještě za přečin zhanobení mrtvol. Co se formy trestu týče, ta se vyvíjela stejně jako v případě Josefa Fejty, tudíž i Karel Dvořáček byl nakonec potrestán doživotním žalářem. Jako jediný se ale dožil podmíněčného propuštění na svobodu. Stalo se tak 3. července 1948. Navíc je toto poslední zmínka, kterou lze v archivních materiálech o tomto případu dohledat.¹⁴

1.3 Anna Dvořáčková

Podle mého názoru nejzajímavější osobou, která byla v souvislosti s děním v Kohnově mlýně souzena, je Anna Dvořáčková. Narodila se v Moravském Krumlově v roce 1862, souzena je tedy jako triapadesátiletá. První věcí, která na výpovědích této ženy zaujme je její znamení ruky. Neuměla totiž číst a psát, a proto používala pověstné tři křížky. Za druhé je to počet dětí, které přivedla na svět. Karel Dvořáček byl jejím druhým manželem a jen s ním měla Anna dvanáct dětí. Navíc z prvního manželství měla dalších devět. Ovšem dodává, že celkem do roku 1925 přežilo pouze šest z nich. Ale i tak je přece jenom výsledný počet dětí,

¹² MACH, J.: *Lidojedi ze starého mlýna*. Týdeník Květy 40, 1993, s. 13.

¹³ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Výsledky Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925 u Okr. s. v Třebíči a 11. 2. 1925 u Kr. s. v Jihlavě.

¹⁴ Tamtéž, Zpráva trestního ústavu ve Valdicích u Jičína o podmíněčném propuštění Karla Dvořáčka ze 7. 7. 1948.

kteřé přivedla na svět, šokující. Celkem jich bylo jednadvacet.¹⁵ O svém manželovi, Karlovi Dvořáčkovi, se vyjadřuje jako o nemocném a zmateném člověku, který občas ani neví, co dělá.

V tisku má Anna Dvořáčková jednu z hlavních rolí díky svému vystupování u soudu, jelikož se snažila vše popřít a občas vyřkla i slova, po kterých celý sál propuknul v smích. Jedním z takových citátů, který se dostal na stránky novin, se týkal vaření čaje. Doslova zněl: „*Chraň pánbůh, je mi třiapadesát let a čas jsem nikdy nevařila a vařit nedovedu.*“¹⁶ Často se také chovala tak, že nic nechápe, ničemu nerozumí a vše, co se jí snaží soud prokázat, popírá. A občas velmi komickým způsobem. Ovšem v průběhu vyšetřování vyjde z výpovědí ostatních najevo, že ač sama důsledně zapírá účast na vraždách, mohla by právě ona sama vymyslet plán, podle kterého byly vraždy spáchány.

I Anna Dvořáčková měla už před kauzou z Kohnova mlýna problémy se zákonem. Několikrát totiž byla trestána za krádeže. Před soudem stanula pro loupežnou vraždu bratří Polických a dvou haličských uprchlíků. Byla třetí osobou, která strávila zbytek svého života ve vězení, ovšem neustále posílala žádosti o znovuoobnovení procesu. Nikdy se jí toho ovšem nepovedlo dosáhnout. Zemřela 14. září 1939 v trestnici pro ženy v Řepích. Příčinou smrti byla rakovina žaludku.¹⁷

1.4 Jan Fejta ml.

Jan Fejta ml., starší bratr Josefa Fejty a syn Jana Fejty staršího, je z mého úhlu pohledu klíčovou osobou, která se v tomto případě objevuje. Právě on se jako první zmínil o tom, že bylo maso obětí vražd ve mlýně zpracováváno. Narodil se v roce 1891 v Třebíči, je mu tedy 34 let, když odstartuje vyšetřování případu. Byl ženatý a stejně jako jeho bratr se živil jako obuvník. Po svém zatčení právě on jako jediný už v Třebíči vypověděl, že maso obětí vražd v Kohnově mlýně bylo zpracováváno a snad i prodáváno dál pod záminkou, že jde o maso psí. Právě tato jeho výpověď odstartovala senzaci, kterou si nenechal ujít tehdejší tisk a celý případ se tak dostal do povědomí širší veřejnosti.

Jan Fejta ml. bojoval v první světové válce a při bojích byl raněn v oblasti hlavy a krku. Myslím, že právě kvůli tomu u soudu místy předstíral blázna, což noviny popsali jako

¹⁵ Tamtéž, Výslech Anny Dvořáčkové z 11. 2. 1925.

¹⁶ MACH, J.: *Lidojedi ze starého mlýna*. Týdeník Květy 40, 1993, s. 13.

¹⁷ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Zpráva ředitelství trestnice pro ženy v Řepích ze 14. 9. 1939.

„magorství.“¹⁸ Zarážející ale je, že ač jevil známky duševního onemocnění, soud nikdy nepředvolal lékaře, kteří by tento fakt mohli potvrdit nebo vyvrátit. Proto se zpětně můžeme pouze domnívat, zda měl opravdu zdravotní problémy, nebo je pouze předstíral. Každopádně z vojny se vrátil do Třebíče v září roku 1918 a udává, že když přišel do Kohnova mlýna, našel v něm pět škopků s masem, o kterém mu bylo ostatními řečeno, že je z židovských uprchlíků.¹⁹

Co se týče vztahů s jeho mladším bratrem, objevuje se opět spousta nejasností. Ačkoli se zdá, že se Josef Fejta snaží vinu ve svých výpovědích od příbuzných odvrátit, jeho bratr Jan o něm řekl, že z něj měl strach, a proto se bál proti němu cokoli vypovědět. Myslel si totiž, že ho kvůli tomu byl mladší bratr schopen i zabít.²⁰

U soudu vystupoval jako korunní svědek, jelikož jej vyšetřovatelé považovali za důvěryhodného, což je při nejmenším zvláštní, pokud vezmeme v potaz, že možná předstíral duševní problémy. Ovšem i přesto si nejspíše porotu získal díky tomu, že jako jediný z obviněných od začátku spolupracoval, vypadal nejzachovaleji a byl slušně oblečen. I tak byl ale souzen pro úkladnou loupežnou vraždu bratří Polických a jednoho haličského uprchlíka. Odsouzen byl k deseti měsícům těžkého žaláře, ovšem do tohoto trestu se započítávala i doba, kterou strávil ve vyšetřovací vazbě, tudíž byl jeho trest nakonec ve výsledku velmi krátký. Ve vyšetřovací vazbě totiž strávil dobu mezi únorem a říjnem roku 1925, kdy padl rozsudek. Jan Fejta ml. byl čtvrtou a poslední osobou, která byla kvůli dění v Kohnově mlýně soudem potrestána.

1.5 Jan Fejta st.

Jan Fejta st. byl otcem Josefa a Jana Fejtových. Byl nejstarší ze všech obviněných, narodil se v roce 1859 v Dlouhé Brtnici, z čehož plyne, že mu v době procesu bylo již 66 let. I on se živil jako obuvník a pracoval přímo v Kohnově mlýně, stejně jako jeho synové. Vypověděl několik různých verzí toho, co se ve mlýně odehrálo. Sám o sobě řekl, že je již „starý člověk a má celou potrhanou paměť.“²¹ Pokud by toto jeho tvrzení byla pravda, potom je vzhledem k jeho věku pochopitelné, že s odstupem několika let si opravdu všechny detaily

¹⁸ MACH, J.: *Osm ran z lásky, aneb, Český pitaval 1*. Hrdelní zločiny a procesy z počátků první republiky. Praha 1994, s. 10.

¹⁹ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

²⁰ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

²¹ Tamtéž, Výslech Jana Fejty st. z 6. 3. 1925.

přesně nepamatoval. V Jihlavě u výslechu udal, že si nepamatuje, co přesně v Třebíči řekl, protože byl zmatený.²²

Vztahy s jeho synem Josefem pravděpodobně nebyly příliš dobré. Usuzuji tak podle výpovědi, ve které Jan Fejta st. udal, že jeho syn vždycky všechny své peníze utratil. Především prý za alkohol. Celkově jeho vyjadřování o synovi Josefovi se nese spíše v negativním duchu, což je opět zajímavé v porovnání s tím, že právě Josef Fejta se ve svých výpovědích snažil svého otce očistit na úkor ostatních obviněných. Vztah se starším synem Janem byl pravděpodobně o něco lepší, neboť se na jeho adresu při výsleších příliš negativně nevyjadřoval, i když jsou jejich výpovědi často v rozporu.

I přesto, že byl podezřelý z úkladné loupežné vraždy bratří Polických a dvou haličských uprchlíků, soud mu neuložil žádný trest a zprostil ho všech obvinění. O tom, jaké byly jeho další osudy, nejsou známy žádné další podrobnosti.

1.6 Tomáš Mašek

Tento obviněný patřil také k těm starším, kteří byli do případu zapleteni. Narodil se v Třebíči v roce 1866, v roce 1925 mu tedy bylo 59 let. Byl vyučeným řezníkem, ovšem za války se živil tím, že z Třebíče do Starče na nádraží a naopak vozil cestujícím zavazadla na svém povoze. Velmi zajímavá je jeho kriminální minulost, neboť to byl právě on, kdo si v minulosti odpykal nejdelší trest. Trestán byl vícekrát, ale mezi všemi tresty vyčnívá desetiletý pobyt ve vězení v Plzni, kam byl umístěn kvůli loupeži.²³

Podle svých slov na žádných vraždách podíl neměl, ovšem ve výpovědích ostatních figuruje jako velmi surový člověk, který měl mít na svědomí porcování obětí. Josef Fejta o něm dokonce vypověděl i to, že v rozčilení rozšlapal své dva kanárky a na dva kusy roztrhl hrdličku. Údajně měl navíc problémy s alkoholem.

Dalším zajímavým faktem je, že se snažil popírat všechny styky s lidmi, kteří v Kohnově mlýně bydleli v době, ve které mělo dojít k vraždám. O Dvořákových dokonce tvrdil, že s nimi měl vztah téměř nepřátelský. Na druhou stranu se často objevuje v jednotlivých výpovědích společně s Josefem Kmentem, tudíž je pravděpodobné, že minimálně s ním jistý přátelský vztah udržoval.

²² Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty st. z 6. 2. 1925.

²³ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Tomáše Maška z 9. 2. 1925.

Ačkoli byl obviněn z vraždy dvou haličských uprchlíků a pro přečin zhanobení mrtvol, vina mu prokázána nebyla, a proto byl soudem zcela osvobozen. Jako jediný z obžalovaných nebyl souzen za vraždu bratří Polických.

1.7 Josef Kment

Josef Kment, jak již bylo řečeno, se ve výpovědích vyskytuje poměrně často společně s řezníkem Tomášem Maškem. Narodil se v roce 1888 v Třebíči, v roce 1925 mu tedy bylo 37 let, měl ženu a tři děti v rozmezí třech až deseti roků. Bydlel naproti Kohnovu mlýnu v domku, který stával tam, kde dnes najdeme autobusové nádraží. Tudíž už jej v Třebíči dnes najít nelze. Živil se stejně jako většina obyvatel mlýna opravováním bot, ovšem vydělával si také jako dělník.²⁴

Údajně právě on měl s Maškem po okolí rozvážet bečky s nasoleným masem lidského původu. Fakt, že jej vydávali za psí maso, popíral, stejně tak odmítal i to, že by obchodoval s jakýmkoli masem. V tom ovšem zcela určitě lhal, což lze podložit hned dvěma důkazy. Úředně bylo zjištěno, že o povolení pro tento druh obchodu několikrát žádal. Navíc ze soudních spisů vyplynulo, že byl pro nepovolený obchod s masem i dvakrát potrestán. K tomu lze přidat i nezanedbatelný fakt, že ostatní obvinění proti Josefu Kmentovi vypověděli, že Mašek do jeho domku nosil maso obětí. To Kment poté měl na zahradě udit a posléze prodávat jak dalším lidem, tak zpětně obyvatelům Kohnova mlýna. Ovšem mezi lidským mohlo být i psí maso, tudíž je možné, zpět do mlýna prodával jen to a s lidským masem obchodoval jinde.²⁵

Po vyšetřování byl obžalován z úkladné loupežné vraždy obou bratří Polických a dvou haličských uprchlíků. K tomu mu ještě byl připočten přečin zhanobení mrtvol. Nakonec byl soudem osvobozen a propuštěn.

Co se zmíněného psího masa týče, v tehdejší době nešlo o neobvyklý jev. Především kvůli nedostatku nebo vysokým cenám totiž nahrazovalo jiné druhy masa. I když bylo na osoby, které psi konzumovali, pohlíženo zbytkem obyvatelstva negativně, už od začátku první světové války nešlo o nic neobvyklého, což dokládá zmínka v periodiku Čas. Na začátku roku 1915 byla konzumace psího masa na Hané popsána následovně: „*Jak jsme se právě dověděli, stává se nyní v Prostějově psí maso potravinou, jejíž odbyt vzrůstá. Krmiti většího psa přijde draho a majitelé tohoto zdomácnělého zvířete zbavují se ho prodejem, nebyl-li jim pes ještě jinak*

²⁴ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Josefa Kmenta z 9. 2. 1925.

²⁵ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. z 9. 2. 1925.

*potřebný než jako pouhý hlídač. Kupců je dosti*²⁶ I ve dvacátých letech se v novinách objevovali zmínky o konzumaci psů. Za všechny jmenujme článek z roku 1924 v periodiku Čech, kde se 5. ledna objevuje informace o hromadném výseku psího masa v severních Čechách.²⁷

1.8 Josef Kunst

Josef Kunst patřil k těm starším obžalovaným. V době procesu mu totiž bylo 61 let, z čehož plyne, že se narodil v roce 1864. Pocházel z Mikulovic. V procesu se objevují i dva jeho blízcí příbuzní, manželka Marie Kunstová a syn Jaroslav Kunst. Josef Kunst sám byl v minulosti už dvakrát trestán pro krádeže a stejně tak jeho dva zmínění příbuzní už měli se zákonem jisté problémy. Jaroslav Kunst byl trestán kvůli krádežím a také kvůli dezerci z vojny. Kvůli těmto přečinům byl tedy několikrát zatčen a uvězněn. Stejně tak Marie Kunstová porušovala zákony, především ale ve spojitosti s jejím synem. Byla totiž obžalována z důvodu ukrývání svého syna při jeho pokusu vyhnout se vojenské službě.²⁸

Nikdo z Kunstovy rodiny původně podezřelý z vraždy nebyl, Josefa Kunsta četnictvo zatkl až na základě výpovědí Jana Fejty st. a Karla Dvořáčka, kteří se o něm při výslechu zmínili v souvislosti s vraždami.²⁹

Celá Kunstova rodina se, podle výpovědí ostatních, zapojila do dění v Kohnově mlýně. V některých výsleších je uváděno, že tyto tři osoby byly přímo u vražd židovských uprchlíků a Josef Kunst navíc i při vraždě bratrů Polických. A otec rodiny byl také jediným z nich, kdo byl nakonec i obžalovaný. Konkrétně pro úkladnou loupežnou vraždu bratrů Polických a dvou haličských uprchlíků. Byl ovšem nakonec soudem zproštěn všech těchto obvinění a posléze propuštěn na svobodu.

²⁶ Neznámý autor: *Psí maso potravou*. Čas, 29, 1915, 19. 1., s. 4.

²⁷ Neznámý autor: *Hromadný výsek psího masa v severočeských městech*. Čech, 49, 1924, 5. 1., s. 6.

²⁸ SOA Třebíč pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní soud v Třebíči, Z 89/18, obž. Marie Kunstová.

²⁹ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Okr. s. Třebíč, Výsledky Jana Fejty st. a Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

2 Proces

2.1 Začátek vyšetřování

Vyšetřování vražd v Kohnově mlýně začíná hned z kraje roku 1925. Nejstarší část vyšetřovacích spisů pochází ze začátku února tohoto roku a je spojena s osobou Bohumila Polického, který se dostavil k okresnímu soudu v Třebíči za účelem výslechu v záležitosti prohlášení jeho otce Matouše Polického za mrtvého. Bohumil Polický při této příležitosti udává, že se v roce 1920, po návratu z italského zajetí, dozvěděl od své manželky Antonie Polické, že se jeho otec i strýc, totiž Bartoloměj Polický, ztratili už v roce 1919 před kolkováním peněz a od té doby o sobě nedali nikomu vědět. Uvádí také, že naposledy otec bydlel v Kohnově mlýně, kde mu jistý Josef Fejta přenechal jednu světnici. V té potom bydlel a provozoval svou truhlářskou činnost, neboť právě tímto se živil. Ve světnici navíc bydlel i se svým bratrem Bartolomějem Polickým. Antonie Polická nosila Matouši Polickému jídlo a starala se o něj. Právě ona byla pravděpodobně jednou z posledních osob, která s ním mluvila. Svému muži vyprávěla, že když k Matouši Polickému přišla naposledy, pomáhala mu spočítat peníze, údajně šlo asi o pět tisíc korun. Toto se mělo stát večer a poté, co druhý den přišla s obědem, nenašla už ve světnici ani jednoho z bratrů Polických. Byl tam pouze Josef Fejta, který jí sdělil, že oba odjeli o půl desáté večer vlakem.

Bohumil Polický udává, že si myslí, že jeho otec neměl důvod v té době odejít do světa. Byl přesvědčen o tom, že se stal obětí zločinu, jelikož nechal všechny své truhlářské věci v Třebíči a zmizely i peníze. Navíc když chtěl věci svého otce, Josef Fejta mu řekl, že všechny věci mu Matouš Polický před svým odchodem daroval.³⁰

Kvůli okolnostem tohoto záhadného zmizení je postupně předvoláno několik osob, aby podali svá svědectví. Mezi nimi byla i Marie Milostná, příbuzná Matouše Polického, která vypoví, že ji navštívil asi 14 dní před kolkováním peněz, od té doby o něm prý neslyšela a ani jí neříkal nic o tom, že by chtěl opustit Třebíč.

S jinou verzí ale přišel Jan Fejta starší, který s oběma bratry údajně mluvil tři dny před jejich zmizením. Dozvěděl se, že Bartoloměj „dohazuje“ svému bratrovi ženu v Linci. Dva nebo tři dny potom bratry viděl naposledy a neví, co se s nimi stalo. Další ze svědků, František Mejzlík, vypověděl, že se mu Josef Fejta snažil v roce 1920 prodat truhlářské náčiní

³⁰ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Opisy výpovědí svědků ze 17. 1. 1925 a 3. 2. 1925.

podezřele lacino, ovšem on, že o to neměl zájem. Navíc se prý od Josefa Fejty dozvěděl, že mu Polický dlužil peníze, a proto má na jeho věci nyní nárok.

Zajímavé svědectví podává i Richard Šplíchal, u kterého si Matouš Polický schoval peníze se slovy, že právě jemu věří. Mělo se to stát v září roku 1918. Od té doby jej neviděl, ale po asi půl roce od té chvíle k němu přišel Josef Fejta a tuto hotovost od něj chtěl. Richard Šplíchal ovšem peníze nevydal, naopak se k němu dostalo, že Fejtovi utrácení peníze po hospodách, a proto je přesvědčen, že se bratři Poličtí stali obětí zločinu, na kterém nese vinu právě Josef Fejta.³¹

V roli vyšetřovatelů se od prvních dnů objevovali dva muži. Prvním z nich byl dr. Kallab a druhým byl dr. Dostal. Oba dva jsou v protokolech uváděni v roli vyšetřujících soudců. Pátrání se samozřejmě účastnilo i četnictvo, dokonce i sám místní četnický velitel kapitán Hora. Právě on dohlížel na pátrání po mrtvolách v Kohnově mlýně, přesněji řečeno dohlížel na výkopové práce, které byly prováděny.³² Po přesunu do Jihlavy se v protokolech jako vyšetřující soudce objevuje ještě jedno jméno, a to Netoliczka.

2.2 Série zatýkání a první výsledky u Okresního soudu v Třebíči

5. února roku 1925 se v Třebíči rozjela vlna zatýkání na základě podezření z loupežné vraždy bratrů Matouše a Bartoloměje Polických, která se měla stát v roce 1919. Zatčení postupně byli Josef Fejta, Jan Fejta starší, Jaroslav Kunst a manželé Anna a Karel Dvořáčkovi. O den později, tedy 6. února 1925, byla zatčena Marie Kunstová a druhý den si četnictvo přišlo i pro jejího manžela, Josefa Kunsta. Jako poslední z hlavních postav byli 9. února 1925 zatčeni Tomáš Mašek a Josef Kment.

Okamžitě se rozjíždí série výslechů, která obrátí život v Třebíči naruby, neboť zatčení vypoví jen těžko uvěřitelné věci, díky kterým se o toto město najednou zajímá celé Československo. A postupně i celý svět, čehož jsou důkazem články uveřejněné v tehdejšímu tisku. Ale vraťme se zpět do Třebíče, kde 5. února poprvé vypovídá Josef Fejta.

Josef Fejta popírá, že by se na vraždě bratrů Polických podílel, ovšem uvádí také, že o ní věděl. Doslova vypoví: „*Vraždu provedli společně někdy koncem února neb začátkem března 1919 před okolkováním peněz manželé Karel a Anna Dvořáčkovi.*“³³ Popíše zde

³¹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Opisy výpovědí svědků ze 17. 1. 1925 a 3. 2. 1925.

³² Neznámý autor: *Po letech objevené vraždy*. LN, 33, 1925, č. 66, 7. 2., s. 4.

³³ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Okr. s. Třebíč, Výslech Josefa Fejty z 5. 2. 1925.

i způsob, kterým mělo k vraždě bratrů Polických dojít. Dvořáková podle jeho výpovědi přinesla čaj, který byl silně zředěný rumem. Poté, co s manželem oba bratry Polické opili, hodil na ně její Karel Dvořáček silný trám, který je usmrtil. Druhý den pak Josef Fejta zjistil, že byli oba bratři skutečně zabiti a jejich těla vhozeny do struhy v Kohnově mlýně, jelikož viděl z bahna vyčnívat nohu.³⁴

Karel Dvořáček při výslechu uvádí odlišnou verzi. Uvedl totiž celou řadu jmen lidí, kteří se měli na vraždě bratrů podílet. Kromě toho také říká, že s tím, že by mohli zabít bratry Polické, přišla jeho žena. I v jeho verzi mělo dojít k opití obou bratrů čajem s rumem, ovšem oproti Josefu Fejtovi vypovídá, že k jejich zabití došlo za pomoci seker, které použili Josef Fejta, Jaroslav Kunst a on. Ostatní hlídali, aby v ten moment nikdo nepřišel. Postupně ukáže četníkům, kde v Kohnově mlýně najdou mrtvoly. A popsal i to, jak se jich zbavili.³⁵

2.3 Překvapivá výpověď Karla Dvořáčka

Na druhý den, tedy 7. února, ale Karel Dvořáček vypověděl něco šokujícího. Přiznal se, že zavraždil za války šest židů z Polska. Tři společně s Josefem Fejtou a další tři s Jaroslavem Kunstem. S nápadem údajně přišel Josef Fejta a oběti měly v té době bydlet v bývalé škole, která sousedila s Kohnovým mlýnem. První obětí se měl stát asi čtyřicetiletý muž, který byl vlákán do Kohnova mlýna pod záminkou opravy bot. Josef Fejta mu údajně zasekl sekeru do temena hlavy a Dvořáček ho dobil klackem. U vraždy údajně byl i Jan Fejta starší a Anna Dvořáková opět hlídala, aby je někdo při činu nevyrušil. Mrtvola měla být schována v kanálu pod Kohnovým mlýnem, stejně jako později mrtvoly bratrů Polických. Ostatní židé bydlící vedle Kohnova mlýna se po tomto muži údajně vůbec nesháněli, ovšem podle výpovědi Dvořáčka měl tři nebo čtyři děti. Navíc na obyvatele Kohnova mlýna nepadlo podezření, jelikož svou oběť vylákaly k sobě, když se vracela z města, tudíž s ním ostatní židé předtím nemluvili a nemohli tak vědět, že se cestou domů dostal do Kohnova mlýna.³⁶

Druhou oběť, podle svých slov, už vyhlédl sám Karel Dvořáček. Průběh této vraždy byl velmi podobný té předchozí a vše se mělo stát asi pět dnů po předchozí vraždě. Pod záminkou opravy a zakoupení nových bot byl vlákán asi pětatřicetiletý muž, také židovský uprchlík z Haliče, do sálu v Kohnově mlýně a byl zabit totožným způsobem, jako první oběť. Ovšem tentokrát si vrazi prohodili své role. Karel Dvořáček udeřil oběť sekerou do hlavy a Josef Fejta ho poté ubil klackem. Stejně jako u první vraždy sebrali mrtvému muži cennosti a peníze.

³⁴ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Josefa Fejty z 5. 2. 1925.

³⁵ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

³⁶ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

Mrtvoly se poté zbavili stejným způsobem, tedy opět skončila schovaná v kanále pod Kohnovým mlýnem.³⁷

Uběhlo asi osm dní a podle výpovědi Karla Dvořáčka došlo k další vraždě. Třetí oběť se měl stát židovský obyvatel Kohnova mlýna, kterému mělo být něco mezi osmnácti až dvaceti roky. Tentokrát oběť vlákal do pasti Josef Fejta a na vraždě se nepodílela Anna Dvořáčková. Tu tentokrát zastoupil Jan Fejta starší, který hlídal na chodbě a v případě nebezpečí měl dát svým komplicům znamení. Jinak se tato vražda udála podle stejného scénáře, jako ta první. Ovšem tentokrát měla u sebe oběť jen malý obnos peněz, který byl rozdělen na tři díly. Žádné další cennosti u sebe mrtvý neměl. Jeho tělo bylo opět odklizeno stejně tak, jako těla předchozích dvou obětí.³⁸

U těchto tří prvních vražd neměl být přítomen Jaroslav Kunst, který byl v té době mimo Třebíč. Vrací se až před čtvrtou vraždou a naopak Josef Fejta v té době Třebíč opouští. Karel Dvořáček ve své výpovědi říká, že o všem, co se stalo, vyprávěl právě Jaroslavu Kunstovi, který také bydlel v Kohnově mlýně a navrhl mu, že by společně mohli v této činnosti pokračovat společně, s čímž Jaroslav Kunst souhlasil.

Karel Dvořáček tedy již podle ověřeného způsobu vlákal do Kohnova mlýna asi sedmnáctiletého židovského chlapce. Na chodbě měla hlídat Anna Dvořáčková. Vše jinak proběhlo téměř totožně, jako předchozí tři vraždy. Jaroslav Kunst udeřil žida sekýrou do hlavy, ten upadl na zem, kde ho Dvořáček ubil klackem. Svou kořist si opět rozdělili, ovšem tentokrát nebylo možné mrtvolu schovat v kanále, jelikož Fejta byl pryč a místnost, kterou obýval tak byla zavřená. Proto museli tělo pohřbít přímo v sále, ve kterém se nacházeli. Vykopali údajně asi půl metru hlubokou díru, do které tělo vhodili a opět jej zasypali hlínou, kterou uhladili, aby nikdo nic nepoznal. Během průzkumu v Kohnově mlýně se ovšem, na Dvořáčkem označených místech, žádné pozůstatky těl nenašly. Proto bylo třeba, aby znovu a přesněji označil místa, kde byly mrtvoly pochovány.³⁹

Tyto informace prozradil Karel Dvořáček dopoledne 7. února 1925, ale už odpoledne znovu šokoval při pokračování výslechu. Řekl totiž, že vražda Polických se udála přesně tak, jak ji popsal, ovšem že vraždu šesti židů si zcela vymyslel. Údajně to vypověděl ze strachu,

³⁷ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

³⁸ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

³⁹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

protože mu mělo být vyhrožováno a bál se, že by byl zbitý. O vraždách židů tedy říká, že o nich vůbec nic neví, je nevinný a nechce už dále vypovídat.⁴⁰

Druhý den ovšem přichází v jeho výpovědi další zvrat. Znovu se přiznal, že zabil celkem šest židů a bratry Polické. Tentokrát ovšem přišel s tím, že se mrtvol zbavovali tak, že je on, Jaroslav Kunst, Josef Fejta a Jan Fejta starší rozřezali na kusy a dali je do pytlů, které posléze pod nemocnicí vhodili do řeky. Popsal také, že jednu mrtvolu rozřezali do tří pytlů, a tudíž odnesli z Kohnova mlýna tímto způsobem dvacet čtyři pytlů, ve kterých bylo celkem osm mrtvol. Nakonec se omluví, že vraždy zapřel, protože ho údajně předešlý den bolela hlava a neví, co vypovídal.⁴¹

Při páté vraždě měla být obětí asi osmnáctiletá židovka, průběh vraždy je téměř totožný s vraždami předchozími, kromě toho, že zde Karel Dvořáček detailně popsal rozsekání mrtvoly na sedm kusů. Ta byla opět odnesena ve třech pytlích a vhozena do řeky, tentokrát ovšem za klášterem, nikoli pod nemocnicí, tedy blíž ke Kohnovu mlýnu. Stejně tak dopadla i poslední oběť. Karel Dvořáček také udal, že při druhé vraždě byl i Jan Fejta mladší, který pomáhal při čtvrcení mrtvoly.⁴²

V této chvíli byl obviněný Karel Dvořáček upozorněn na to, že před chvílí našla soudní komise, která koná vyšetřování v Kohnově mlýně, dvě mrtvoly. Ty ležely tam, kde dříve bývalo mlýnské kolo. Kohnův mlýn totiž mezi dobou, kdy k vraždám mělo dojít, a rokem 1925 prošel přestavbou. Na toto sdělení Dvořáček reaguje tím, že to není možné, protože mrtvoly byly rozřezány a odneseny v pytlích.⁴³

2.3.1 Návrat Karla Dvořáčka do Kohnova mlýna

Karel Dvořáček je tedy odveden znovu do Kohnova mlýna, aby mu byly nalezené mrtvoly ukázány. S jistotou je identifikuje, ukáže, která mrtvola je Bartoloměje Polického a která Matouše Polického. Řekne, že u výpovědi sdělil vyšetřujícím lež, protože myslel, že se mrtvoly nenajdou, ale o několik chvil později už řekl, že si vše jen spletl. Že ve skutečnosti opravdu odnesli osm mrtvol v pytlích do řeky, ale že mezi nimi bratři Poličtí nebyli. Celkem tedy měl zabít osm židů a bratry Polické, což je dohromady deset lidí. Sedmou a osmou obětí

⁴⁰ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

⁴¹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

⁴² Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

⁴³ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

měly být dvě polské židovky, které bydlely ve škole na Nových dvorech. Byly zabity v jeden den a jejich mrtvoly opět vhozeny do řeky.⁴⁴

Z této výpovědi Karla Dvořáčka není zřejmé, zda se snaží vyšetřovatelům záměrně lhát a svést je tak ze stopy, nebo jestli je zmatený a opravdu je ve stavu, kdy sám neví, co vypovídá. Jeho slova totiž působí chvílemi velmi zmateně, až by se místy chtělo věřit, že je možné, že snad trpěl nemocí, která mu způsobovala problémy s pamětí. Obě varianty jsou možné, ovšem přikláněl bych se spíše k tomu, že záměrně lže a postupně se do svých vymyšleností zamotává, a proto dochází k tomu, že jeho výpověď působí do jisté míry zmateně a nepřehledně.

Jeho manželka, Anna Dvořáčková, od začátku tvrdí, že je nevinná a údajně vůbec o žádných vraždách neví. Ovšem připouští, že pokud je na ní sváděna vina z něčeho podobného, tak jen proto, že je to msta ze strany Josefa Fejty, který na ni má zlost kvůli tomu, že jej nechala několikrát odvést četníky.⁴⁵

2.4 Výpověď Jana Fejty st.

Jan Fejta starší také popírá, že by se na vraždách jakýmkoli způsobem podílel. Ovšem vypovídá, že slyšel z bytu Dvořáčkových, jak se radili, společně s jeho syny Josefem a Janem, Jaroslavem Kunstem a jeho otcem Josefem Kunstem, o tom, jak zabijí bratry Polické. Týden na to, že pro něj do světnice přišel jeho syn Jan a řekl mu, aby si stoupl na chodbu a hlídal, jestli někdo nejde. Nakonec ale přesně popíše, jak k vraždě došlo, že Matouš a Bartoloměj Poličtí byli ubity klacky. To, že měli na svědomí manželé Dvořáčkovi, jeho syn Josef a Josef Kunst se synem Jaroslavem. On, jeho syn Jan a Marie Kunstová údajně celý tento výjev pouze sledovali. Nakonec všichni společně na dvoře Kohnova mlýna vykopali hrob, do kterého byly mrtvoly bratrů Polických vhozeny.⁴⁶ Zajímavé je, že Jan Fejta starší vypoví, že den po vraždě byl ohledat místo, kde byli Poličtí pohřbeni, a že žádná část mrtvoly nevyčnívala. To ovšem koliduje s výpovědí jeho syna Josefa, který řekl, že viděl z hlíny vyčnívat nohu a podle toho poznal, že bratři Poličtí byli skutečně zabiti.

Když byl Jan Fejta starší do Kohnova mlýna přiveden, aby označil místo, kde jsou mrtvoly pohřbeny, řekl, že místo nelze označit, protože mlýn prošel přestavbou a vzhled dvora

⁴⁴ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Karla Dvořáčka z 6. 2. 1925.

⁴⁵ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Anny Dvořáčkové z 6. 2. 1925.

⁴⁶ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty st. z 6. 2. 1925.

se příliš změnil.⁴⁷ Ovšem tvrdil, že je přesvědčen o tom, že jsou mrtvoly stále ve mlýně. O tom, že by snad měly být rozsekány a vhozeny do řeky prý vůbec nic nevěděl.

Při dalším výslechu už Jan Fejta starší přizná, že byl přímo u toho, když se celá skupina radila o tom, jakým způsobem by měli být bratři Poličtí zabiti a že s tímto nápadem přišli manželé Dvořáčkovi a jeho syn Josef Fejta.

Co se týče vražd polských židů, o kterých vypovídal Karel Dvořáček, o tom údajně Jan Fejta starší vůbec nic nevěděl. Pouze jim v Kohnově mlýně opravoval boty a při té příležitosti si všiml, že mají hodně prstenů a také, že u sebe nosí hodně peněz. Zároveň také vypoví, že na toto téma vedl rozhovor se svým synem Josefem, který po penězích těchto židů velmi toužil. Ovšem udal také, že jeho syn je rozhazovačné povahy, že většinu peněz utratí za alkohol. Navíc ho údajně několikrát přistihl, jak jde k Dvořáčkovým a nese velkou láhev vína, ovšem jemu, že nikdy nic nedal.⁴⁸

Z těchto faktů by se dalo usuzovat, že vztah otce Jana Fejty a jeho syna Josefa nebyl příliš dobrý, jelikož o svém synovi mluvil spíše v negativním duchu.

2.5 Výpověď Jana Fejty ml.

Výpověď Jana Fejty mladšího alespoň na venek ze začátku působí věrohodným dojmem. Poměrně detailně popisuje, co se dělo ve dnech kdy mělo dojít k vraždě bratrů Polických a právě z jeho výpovědi dostáváme další verzi toho, jak se všechno událo. Říká totiž, že se dozvěděl od svého bratra Josefa, že mu oba bratři pomáhali sundat trám v bývalé mlýnici, ovšem ten jim spadl na hlavu a omráčil je. Josef Fejta pak vzal sekyru a oba bratry zabil. Více už prý spolu o této události nemluvili, ovšem Jan Fejta přidal ve své výpovědi i část o tom, jaký byl jeho bratr Josef. Jan Fejta o Josefovi řekl: „*Bratra jsem se bál, znal jsem ho jako člověka každého činu schopného a kdybych na něho něco řekl, byl by schopen třebas i mne zabít.*“⁴⁹

V pokračování své výpovědi ovšem všechno od základu změnil a řekl, že byl u toho, když jeho bratr Josef navrhl to, že zabijí Polické. Anna Dvořáčková měla přijít s nápadem, že bude vařit čaj s rumem a své oběti opijí. U toho měli být i manželé Kunstovi, Jan Fejta st. a Karel Dvořáček. Ovšem samozřejmě Jan Fejta mladší nezapomene říci, že s celým plánem vůbec nesouhlasil, i přesto, že si jej celý vyslechl a sám se ho zúčastnil v roli člověka, který dává pozor, aby vrahy při činu někdo nevyrušil. Nakonec ještě pomáhal při odklizení

⁴⁷ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty st. z 6. 2. 1925.

⁴⁸ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty st. z 6. 2. 1925.

⁴⁹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

mrtvol, které podle jeho výpovědi strčil jeho bratr do kanálu, který byl v jámě po bývalých mlýnských kolách.⁵⁰

Jan Fejta byl také svědkem rozdělování kořisti, ale vypovídá, že sám z ní vůbec nic nedostal, i když mu jeho bratr Josef i Karel Dvořáček nabízeli, že mu dají jeho podíl. Mimo to mu také údajně oba dva vyhrožovali, že pokud o tom, co se v Kohnově mlýně stalo, promluví, zabijí ho také. Z toho měl Jan Fejta ml. strach, jelikož si byl jistý, že jsou toho jeho spolubydlící ze mlýna schopni. Kvůli tomu prý údajně nic neřekl a teď toho lituje.⁵¹

2.5.1 Jan Fejta ml. – první zmínka o tom, že maso obětí bylo zpracováváno

Jan Fejta mladší ve své výpovědi pokračoval tím, že věděl, že jeho bratr a otec společně s manžely Dvořáčkovými zavraždili tři židy, jejichž maso naložili do pěti škopků, které zůstaly ve mlýně po předchozích obyvatelích. K nasolování masa údajně používali sůl, kterou jeho bratr s několika komplici ukradli v Pohankově mlýně. Jan Fejta mladší se vrátil z vojny domů v září roku 1918. Tehdy právě poprvé tyto škopky spatřil a dozvěděl se, že je to maso ze židů, kteří sem utekli před válkou z Haliče. Popisuje, že maso mělo bělejší barvu a tudíž rozhodně nemohlo jít o maso koňské, které je načervenalé. On sám údajně žádný kus do ruky nevzal.

Při otázce, co s tím masem budou ostatní obyvatelé Kohnova mlýna dělat mu Dvořáčkovi, bratr Josef i jeho otec odpověděli, že je o maso nouze a prý, že mají pro ně odběratele. I když oba tyto údajné odběratele potom ve mlýně viděl, udává, že ani jednoho z nich neznal. Tito dva muži za maso zaplatili a večer jej přijeli vyzvednout Josef Kment a Tomáš Mašek, kteří všech pět škopků odvezli směrem k nádraží. Jan Fejta mladší si myslí, že oba dva byli do všeho zasvěceni, jelikož se s obyvateli Kohnova mlýna přátelili.

Mimo to se prý dozvěděl, že ty části mrtvol, které nemohli naložit so škopků odnášeli v pytlích za nemocnici, kde je poté házeli pod skálou, nad kterou dodnes stojí altánek, do řeky.⁵²

Několik dní na to byl přímo svědkem toho, jak byly v noci odklizeny pozůstatky mrtvol v pytlích. Všechny zúčastněné osoby šli z Kohnova mlýna podél kolejí směrem k nemocnici. Za ní zabočili vlevo dolů a sešli po stráni až na nejspodnější pěšinku k řece, po níž pokračovali dále až ke skále, odkud házeli pytle do řeky. Jan Fejta mladší šel celou dobu pár kroků za nimi. Pytle nesli manželé Dvořáčkovi, Tomáš Mašek, Josef Kment a Josef Fejta.⁵³

⁵⁰ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

⁵¹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

⁵² Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

⁵³ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

Místo odkud byly házeny pytle do řeky, které popsal Jan Fejta mladší, se ovšem neshoduje s místem, které označil ve své výpovědi Karel Dvořáček. Obě tato místa jsou od sebe vzdálená necelého půl kilometru. Otázkou je, jestli je to kvůli tomu, že obětí, kterých se takto zbavili pachatelé, bylo více, nebo zda se při výpovědi některý z obviněných spletl, či záměrně uváděl lež. Nicméně pravděpodobnější je podle mého názoru varianta, že obě označená místa jsou správná, z čehož vyplývá, že obětí mohlo být více a ostatky každé z nich mohly být do řeky vhozeny z jiného místa. Navíc by tento fakt podporovalo i to, že Karel Dvořáček ve své výpovědi mluvil i o dvou mrtvolách, které byly vhozeny do řeky za klášterem.

Sám Jan Fejta mladší se také přiznal, že byl při vraždě jedné židovské oběti. Podle jeho svědectví se na této vraždě podíleli především Tomáš Mašek a Josef Kment. Josef Fejta totiž vyhlédnutou oběť vedl do hloubi Kohnova mlýna, pod záminkou opravy bot. Po několika krocích ovšem zezadu k židovskému muži přiskočil Mašek a zasadil mu ránu sekyrou do hlavy. Celé „dílo“ dokončil Josef Kment, který píchl oběti nůž do krku. Muž velmi rychle vykřvácel a zemřel. Anna Dvořáčková s Marií Kunstovou okamžitě začaly likvidovat krvavé stopy, ostatní mezitím připravili velké plechové hrnce. Mezitím řezník Mašek začal mrtvolu rozřezávat, hlavu oběti údajně Dvořáčková zahrabala do hlíny v sále, ve kterém se vražda stala.⁵⁴

2.5.2 Psí maso od Kmenta

Větší kusy masa z této oběti byly dány do již zmíněného hrnce. Menší kusy Mašek zabalil do hadrů a podle Jana Fejty ml. je odnesl do Kmentova domku, který stával přímo naproti Kohnovu mlýnu. O Kmentovi bylo známo, že chudým prodával psí maso. Větší kusy sám udil a prodával je draž, než maso, které bylo syrové. Jan Fejta mladší vypověděl, že sice nemá důkazy, ale myslí si, že toto lidské maso doma vyudil také a tajně je prodával jako maso pocházející ze psa. Navíc se o Kmentovi vědělo, že se prodejem psího masa živil i v době před zahájením vyšetřování. Jan Fejta mladší uvádí i to, že od Kmenta uzené psí maso kupoval jeho otec i další bratr, Bohumil Fejta.⁵⁵

2.6 Jaroslav Kunst

Podle výpovědi se na vraždě bratrů Polických nepodílel, jelikož byl toho času ve vazbě v Jihlavě, odkud byl propuštěn až v červenci roku 1919. To stejné tvrdil i o vraždách židovských uprchlíků, o kterých, podle svých slov, nic nevěděl. Ovšem existuje jistá

⁵⁴ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

⁵⁵ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jana Fejty ml. ze 7. 2. 1925.

pravděpodobnost, že se na jejich vraždách přeci jen mohl podílet, jelikož dezertoval z vojny a skrýval se právě v Třebíči u svých rodičů Josefa a Marie Kunstových. Zatčen byl v lednu 1918 a ve vězení pobýval až do začátku listopadu téhož roku. Poté odjel do Třebíče, kde ovšem v Brázdově cihelně ukradl řemeny, proto byl znovu hledán četnictvem, které ho v prosinci kvůli této krádeži zatknulo.

Velmi zajímavá část z výpovědi Jaroslava Kunsta se ovšem týká dne předtím, než tuto výpověď učinil. Dne 6. února 1925 mu prý Jan Fejta starší a Karel Dvořáček při četnickém pátrání řekli, že se i on zúčastnil vraždy bratrů Polických. Dvořáček mu navíc ještě řekl, že s ním zabíjel i polské uprchlíky. Sám Jaroslav Kunst toto označuje jako smyšlené a je velmi pravděpodobné, že se jej snažili Dvořáček s Fejtou starším zastrašit. To by odpovídalo i tomu, že v pokračování výpovědi Jaroslav Kunst o Dvořáčkovi řekne, že jejich vztah není dobrý a rozhodně, že se spolu nepřáteli, což vysvětluje i tím, že jeho matka Marie Kunstová měla rozepře s Annou Dvořáčkovou.

Kromě těchto faktů také vypověděl, že když šli v posledních dnech po městě zvěsti o smrti bratrů Polických, tak na několika místech v Třebíči pronesl, že si myslí, že Josef Fejta určitě ví velmi dobře, že je Matouš Polický mrtvý, ale místo toho vypráví o jeho odjezdu z Třebíče pryč. Podle něj by si přece nemohl dovolit zabavit jeho majetek a navíc chtít od Richarda Šplíchala peníze, které u něj měl Matouš Polický schované.

Dalším důkazem toho, že vztah Jaroslava Kunsta a Karla Dvořáčka pravděpodobně nebyl dobrý, je poslední část jeho výpovědi. Popisuje totiž, jak předchozí den viděl četníky, kteří vedli Karla Dvořáčka do Kohnova mlýna. Při té příležitosti na Dvořáčkovu adresu utrousil, že opravdu vypadá, „*jakoby neměl čisté svědomí*.“⁵⁶

2.7 Manželé Josef a Marie Kunstovi

Otec Jaroslava Kunsta byl u své první výpovědi poněkud stručnější, než jeho syn. Tvrdil, že o vraždách bratrů Polických a židovských uprchlíků nic neví. Zároveň ale dodal, že se s Polickými dobře znal, ovšem s Dvořáčkovými ani Fejtovými se, podle jeho výpovědi, nepotkával. Matouš s Bartolomějem podle jeho verze z Třebíče zmizeli a od té doby o nich neslyšel. Stejně tak o vraždách polských židů se dozvěděl až v poslední době, když se o nich začalo proslýchat po celém městě.⁵⁷

⁵⁶ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Jaroslava Kunsta ze 7. 2. 1925.

⁵⁷ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Josefa Kunsta ze 7. 2. 1925.

Matka Jaroslava Kunsta, Marie, vypovídala o Dvořáčkových a Fejtových totožně, jako její manžel. I podle její verze se s těmito rodinami nestýkali, což je ale zajímavé, vzhledem k tomu, že od roku 1918 také bydleli v Kohnově mlýně. O bratrech Polických ji prý Josef Fejta řekl, že jednou večer odjeli vlakem. Víc o nich, podle výpovědi, nevěděla. Stejně tak nevěděla o vraždách židů a nebyla si vědoma ani toho, že by některý z nich zmizel.⁵⁸

2.8 Výslechy Josefa Kmenta a Tomáše Maška

Josef Kment se při svém prvním výslechu snažil všechno popřít. Odmítal svůj podíl na vraždách židovských uprchlíků a stejně tak tvrdil, že nic neví o osudu Polických. Popíral i to, že by odvážel škopky s masem z Kohnova mlýna nebo odnášel lidské ostatky v pytlicích do řeky. Co se Fejtových týče, s těmi údajně žádné styky neudržíval.⁵⁹

Stejně jako Josef Kment, i Tomáš Mašek popíral veškerou svou vinu na vraždách, které se měly v Kohnově mlýně stát. Podle svých slov se s Fejtovými nestýkal a s Dvořáčkovými měl vztah dokonce nepřátelský. Tento stav trval údajně od chvíle, kdy se Anna Dvořáková poprala s jeho manželkou. Do Kohnova mlýna se, podle svých slov přestěhoval poté, co židovští uprchlíci z něj odešli a předtím v něm nikdy nebyl. To, že by odvážel škopky s nasoleným masem nebo odnášel pytle ze mlýna, popřel. Bratři Poličtí ve chvíli, kdy se Tomáš Mašek přistěhoval, ve mlýně ještě bydleli. Obchodováním se psím masem se začal živit nejdříve rok po skončení války, předtím jej živila přeprava zavazadel na Starečské nádraží, které se nachází nedaleko od Třebíče směrem na jihozápad. Když začal se psím masem obchodovat, už, podle výpovědi, v Kohnově mlýně nebydlel.

2.9 Rekapitulace výslechů od okresního soudu v Třebíči

Takto zněly první výslechy všech podezřelých z vražd, které se staly v Kohnově mlýně v Třebíči. Postupně byli všichni podezřelí posíláni z trebičské vazby do Jihlavy, kde vyšetřování pokračovalo. Ale již tyto, dle mého názoru velmi zamotané, místy zmatené, ale především šokující, výpovědi způsobily v celé Třebíči velký rozruch. Podle mého názoru je od začátku zajímavá postava Anny Dvořákové, které zprvu působí jako nenápadný komplic, ovšem při dalším vyšetřování se ukáže, že v této kauze hraje jednu z hlavních rolí.

Případ tohoto charakteru samozřejmě téměř okamžitě začal zajímat tisk, který se ovšem neomezil pouze na to, aby informoval o probíhajícím procesu, ale snažil se přicházet se svými konstrukcemi, které postupně přitáhly zájem nejen celého Československa, ale prakticky celého

⁵⁸ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Marie Kunstové ze 7. 2. 1925.

⁵⁹ Tamtéž, Okr. s. Třebíč, Výslech Josefa Kmenta ze 7. 2. 1925.

světa. O vrazích, kteří nechvalně proslavili třebíčský Kohnův mlýn, se psalo v mnoha zemích Evropy. Zmínky o této aféře se ale objevovaly i v zámořském tisku. V tomto okamžiku tedy můžeme pozorovat postupný vstup třebíčského zločinu z Kohnova mlýna do povědomí většiny tehdejšího obyvatelstva v Československu. Především tehdejší tisk se, podle mého názoru, tedy zasloužil o to, že se případ z Kohnova mlýna i po téměř sto letech od odhalení vrahů stále objevuje v „popkultuře“, a to v různých formách. Děje se tak ovšem až v posledních třiceti letech.

3 Pokračování vyšetřování u Krajského soudu v Jihlavě

Jednotliví podezřelí byli postupně přesouváni z Třebíče do Jihlavy, kde se odehrál zbytek jejich výslechů. Největší část výslechů se odehrála především v únoru a březnu roku 1925 s tím, že v únoru docházelo především k výslechům obviněných a v březnu byli naopak vyslýcháni další svědci.

Vše bylo pozorně sledováno tiskem a celý případ nakonec nabral nečekaných rozměrů, jelikož bylo k výslechům předvoláno obrovské množství svědků a porota tak měla k dispozici velké množství materiálů. Nehledě na celou řadu pitevních zpráv, posudků soudních lékařů ohledně nalezených kostí v řece Jihlavě mezi Třebíčí a Vladislaví. To, že byl o případ mezi lidmi opravdový zájem, dokládá i fakt, že po zprávách v tisku, které informovaly o nálezů kostí v řece, se sami nabízeli majitelé potápěčského vybavení s tím, že jej byli ochotni zapůjčit, aby tak usnadnili co nejvíce práci četnictvu.⁶⁰ Téměř u všech nálezů šlo ovšem o planý poplach, jelikož znalci vyloučili možnost, že by snad mělo jít o lidské kosti. U některých kostí si nebyli zcela jistí, zda šlo o zvířecí nebo lidské kosti. Vždy se ale v takových sporných případech přikláněli spíše k tomu, že šlo o kosti zvířecí. Ani u jedné z nich nepotvrdili, že by šlo o lidskou kost.⁶¹

Mezitím probíhalo také pátrání přímo ve stoce v Kohnově mlýně, na které dohlížel četnický velitel kapitán Hora. Ve strouze pod Kohnovým mlýnem nakonec byly opravdu nalezeny mrtvoly bratří Polických. Žádné jiné lidské ostatky se ale ve mlýně při pátrání nenašly. Mrtvoly byly postupně očištěny, především u lebek byla práce soudních lékařů velmi důsledná. Mrtvoly bratrů Polických totiž ve stoce ležely šest let, tudíž lebky byly postupně očištěny, několikrát vyvařeny, zbaveny měkkých tkání a poté vysušeny.⁶²

Vyšetřování zabralo celých devět měsíců, než byl na konci října roku 1925 vynesena rozsudek. Jednotliví obžalovaní neustále zapírali všechno, co se jim vyšetřovatelé snažili prokázat. Karel Dvořáček u výslechu 19. února 1925 tvrdil, že se sice v Třebíči přiznal ke vraždám, „*avšak to jsem učinil proto, poněvadž mně policajti a četníci tloukli a z obavy, že by mně dále mlátili, kdybych se nepřiznal.*“⁶³ Jan Fejta ml. také popřel své předchozí výpovědi, ovšem poněkud odlišným stylem. Doslova udal: „*Co jsem vlastně v Třebíči vše udal, to nevím. Byl jsem velmi rozčilen a zstrašen. Teprve nyní jsem klidný a chci skutečně podle pravdy celou*

⁶⁰ Tamtéž, Přípis Českého varieté v Brně z 22. 2. 1925.

⁶¹ Tamtéž, Zpráva ústavu soudního lékařství z 23. 3. 1925.

⁶² Tamtéž, Spisový záznam soudního lékaře o preparaci lebky z 19. 3. 1925.

⁶³ Tamtéž, Výslech Karla Dvořáčka z 19. 2. 1925.

věc vyličit. Hned zprvu podotýkám, že jsem při tom nebyl, jak se pachatelé domluvili, kdy a jakým způsobem se bratři Poličští zabíjí mají.“⁶⁴

Zajímavou částí vyšetřování jsou i konfrontace obviněných, při kterých se všichni snaží svést vinu na někoho jiného. Jan Fejta ml. každopádně nejspíš spolupracoval s vyšetřovateli neochotněji, o čemž svědčí nejen počet jeho výslechů, které jsou navíc nejobsáhlejší, ale také to, že právě on je nejčastěji konfrontovanou osobou s ostatními obviněnými.

3.1 Obžaloba a rozsudek

Obžaloba nabyla před porotním soudem právní moci 3. srpna 1925. Hlavní přelíčení pak začalo dne 22. října 1925, kdy před soudem stanulo osm obviněných. Předsedou porotního soudu se stal soudce Hanner. Obžalobu vedl dr. Znojemský. Jak již bylo řečeno, obžalované hájilo hned několik advokátů. Josefa Fejtu hájil dr. Červený, Karla Dvořáčka obhajoval dr. Kytner. Zajímavé je, že Anna Dvořáčková měla svého advokáta, dr. Kornera, z čehož vyplývá, že její zájmy byly v rozporu se zájmy jejího manžela. To je, podle mého názoru, přinejmenším zážející, že se manželský pár nesnažil při vyšetřování spolupracovat. Co se týče dalších obhájců, tak Josefa Kunsta hájil dr. Veverka, Jana Fejtu ml. zastupoval dr. Steinhart a Jana Fejtu st. obhajoval dr. Meisel. Pouze Tomáš Mašek a Josef Kment měli společného advokáta, kterým byl dr. Chlum.⁶⁵

Rozsudek padl 30. října 1925. Tomáš Mašek, Josef Kment, Josef Kunst a Jan Fejta st. byli osvobozeni. Josef Fejta, Karel Dvořáček a Anna Dvořáčková byli odsouzeni za zločin úkladné loupežné vraždy bratrů Matouše a Bartoloměje Polických k těžkému doživotnímu žaláři, který měl být navíc zostřen jednou temnou komorou, a to 12. února každého roku. Jan Fejta ml. byl odsouzen za zločin podílnictví na loupeži k těžkému žaláři na dobu deseti měsíců.⁶⁶ Do jeho trestu ovšem byla započítána i zadržovací vazba, tudíž ve vězení pobyl po rozsudku už jen velmi krátkou dobu. Kvůli nedostatku důkazů nebylo možné vraždy dalších lidí obžalovaným dokázat, a proto za ně nebyli nikdy potrestáni.

24. června roku 1926 ale ještě došlo k další neobvyklé události. V tento den byly projednávány zmateční stížnosti odsouzených ohledně doživotních trestů. Nejvyšší soud je všechny zamítnul a naopak vyhověl zmateční stížnosti státního zástupce. Doživotní tresty manželů Dvořáčkových a Josefa Fejty byly anulovány s tím, že původní rozsudek byl zrušen

⁶⁴ Tamtéž, Výslech Jana Fejty ml. ze 17. 2. 1925.

⁶⁵ Tamtéž, Protokol o hlavním porotním přelíčení ze dne 22. 10. 1925.

⁶⁶ Tamtéž, Rozsudek ze 30. 10. 1925.

jako zmatečný „a dle § 136 tr. z. odsuzuje se jeden každý z těchto obžalovaných ku trestu smrti, kterýžto výkon bude nejprve na Josefu Fejtovi, pak na Karlu Dvořáčkovi a posledně na Anně Dvořáčkové.“⁶⁷ Naopak tedy došlo ještě ke zpřísnění trestů, ovšem zpět do původní podoby je změnila milost prezidenta republiky udělená 5. listopadu 1926 všem třem osobám.⁶⁸

3.2 Další osud odsouzených

Další osudy všech uvězněných jsou následující. Josef Fejta skutečně stráví zbytek svého života ve vězení, kromě tří dnů. 25. srpna 1936 totiž uprchl z práce na statku v Liticích u Plzně, ovšem už 27. srpna 1936 byl dopaden v Chebu a opět přepraven do plzeňské věznice.⁶⁹ Nakonec je to právě Josef Fejta, kdo jako první ve vězení umírá. Stalo se tak nedlouho po jeho útěku, přesně 30. listopadu 1936.⁷⁰

Anna Dvořáčková neustále posílala stížnosti, snažila se soudní proces obnovit a žádala o milost. Poslední dva roky života byla kvůli špatnému zdravotnímu stavu upoutána na lůžko. Vzhledem k tomu, že lékaři očekávali její brzkou smrt, 12. srpna 1939 poslalo poslední žádost o milost dokonce přímo ředitelství trestnice pro ženy v Řepích, ovšem i ta byla zamítnuta.⁷¹ Nakonec tedy v Řepích Anna Dvořáčková zemřela, a to 14. září 1939 kvůli rakovině žaludku.⁷² Jediný, kdo se z trojice doživotně odsouzených dočkal propuštění na svobodu, byl Karel Dvořáček. Stalo se tak 3. července 1948, ovšem se zkušební lhůtou na deset let.⁷³ Propuštěn byl z ústavu ve Valdicích u Jičína, což byl ústav pro choré trestance, kam se dostal v roce 1945 kvůli svému zdravotnímu stavu.⁷⁴ Zmínka o propuštění Karla Dvořáčka na svobodu je také posledním dokumentem, který se v tomto soudním spisu objevuje. Ovšem osudy odsouzených už tisk vůbec nesleduje a proto lidé z Kohnova mlýna odcházejí z tohoto světa naprosto zapomenuti. A zapomenuti zůstanou až do začátku devadesátých let 20. století, kdy se znovu začnou objevovat v tisku drobné útržky, které připomínají, že třebíčský Kohnův mlýn se stal němým svědkem zločinu, kterého si v době procesu všimnul téměř celý svět.

⁶⁷ Tamtéž, Vrácení spisu s rozsudkem a nařízením z 24. 6. 1926.

⁶⁸ Tamtéž, Tři zprávy a udělení milostí z 5. 11. 1926.

⁶⁹ Tamtéž, Přípis ředitelství trestnice v Borech z 27. a 28. 8. 1936.

⁷⁰ Tamtéž, Zpráva ředitelství trestnice v Plzni o úmrtí trestance Josefa Fejty z 30. 11. 1936.

⁷¹ Tamtéž, Lékařské vysvědčení Dvořáčkové a žádost o milost z 12. 8. 1939.

⁷² Tamtéž, Zpráva ředitelství trestnice pro ženy v Řepích ze 14. 9. 1939.

⁷³ Tamtéž, Zpráva trestního ústavu ve Valdicích u Jičína o podmínečném propuštění Karla Dvořáčka ze 7. 7. 1948.

⁷⁴ Tamtéž, Zpráva trestnice pro muže v Plzni z 10. 1. 1945.

4 Druhý život zločinu z Kohnova mlýna

Nyní se podíváme, jakým způsobem vraždy spáchané v Kohnově mlýně vstoupili do třebíčské lidové kultury. Pokud ovšem budeme hovořit o lidové kultuře, musíme si položit základní otázku, kterou nám nabízí už sám pojem. Kdo je vlastně myšlen slovem „lid“? Myslíme tím každého, nebo pouze toho, kdo nepatří mezi „elity“? Pokud bychom zvolili druhou možnost, bylo by možné kulturu rozdělit na lidovou, pro „obyčejný“ lid, a učenou pro „elity“. Moderní historikové ovšem raději uvažují o lidových kulturách jako o celku, který se skládá z více subkultur, nebo můžeme říci z více sociálních skupin. Objevuje se také názor, že učená a lidová kultura by měly být chápány společně v širším rámci kulturní historie a ne jako přísné protiklady.⁷⁵

V kulturní historii má své důležité místo i vyprávění, což se právě v případě Kohnova mlýna velmi silně projevilo. Lidé si totiž nevypráví pouze o slavných činech, ale zajímají se i o obyčejné lidi, jako jsou oni sami. A prostřednictvím těchto vyprávění poskytují historikům cenné informace, které popisují svět tak, jak ho vidí vypravěč svými očima.⁷⁶

A právě tímto způsobem došlo k tomu, že se z vyprávění a různých zvěstí o vraždách v Kohnově mlýně zrodil mýtus, který v Třebíči přežívá do dnešních dní. Mýtus o tom, že se za války v Kohnově mlýně jedlo a prodávalo maso židovských obětí. Hlavní roli při vytvoření tohoto mýtu sehrál dobový tisk, který Třebíč označil jako město, ve kterém řádí kanibalové, bez ohledu na to, že za tyto činy nebyl nikdo z obžalovaných právoplatně odsouzen.

4.1 Tisk jako prostředek pro vstup Kohnova mlýna do kulturní historie

Tisk si případu všímal už od samého začátku, první zmínky o případu Kohnova mlýna pochází z 6. února 1925 a najdeme je v Lidových novinách a v deníku Rovnost. V obou se čtenáři shodně dovídají, že se syn jednoho z bratrů Polických, kteří zmizeli v roce 1919, a říkalo se o nich, že odcestovali do Ameriky, setkal v hospodě s podnapilým Dvořáčkem, který prohlásil, že jeho otec i strýc byli zabiti. Pokud by chtěl vědět více, poradil mu Dvořáček, „aby se obrátil na určitého Fejku, který je do případu zasvěcen.“⁷⁷ Myšlen je tím samozřejmě Fejta, ovšem v tisku se objevovali v prvních dnech chybná jména a v jednom případě dokonce

⁷⁵ BURKE, P.: *Co je kulturní historie?*. Praha 2011. s. 41-43.

⁷⁶ BURKE, P.: *Co je kulturní historie?*. Praha 2011. s. 154.

⁷⁷ Neznámý autor: *Po šesti letech objevená dvojnásobná vražda v Třebíči*. Rovnost, 41, 1925, č. 36, 6. 2., s. 5.

i místo. Stejně tak, jako je napsané s chybou jméno Fejta, je i Matouš Polický uveden jako Tomáš.⁷⁸

Den poté, tedy 7. února 1925 už o dění v Třebíči píše většina periodik, která v té době vychází. Zajímavé je sledovat, jak od sebe jednotlivě pravděpodobně přejímají zprávy, jelikož se ve všech z nich objevují stejné chyby ve jménech. Ovšem v denících Večer a Venkov se navíc objevuje ještě jedna chyba. V těch je případ, který je prozatím v tisku prezentován jako loupežná vražda, zasazen do Přerova místo do Třebíče.⁷⁹ Zajímavé je, že téměř ve všech periodicích se objevuje podobná zmínka o tom, že „*Třebíč celá vzrušená očekává výsledek šetření.*“⁸⁰ Jakoby tisk vycítil, že zprávy o dění v Třebíči by mohly mít potenciál na zvýšení prodeje periodik. Většina z nich se ale zatím omezuje pouze na informační rovinu a drobné zmínky o případu, ale můžeme najít jednu výjimku. Tou je odpolední vydání Lidových novin, ve kterých se třebíčský případ dostal na první stranu s velkým titulkem, který zněl „*Osm vražd v Třebíči.*“⁸¹ a poprvé je popisován průběh vyšetřování. Navíc jsou zde i zmíněny vraždy židovských uprchlíků. Ovšem oproti ostatním článkům se zde objevují dvě nové informace, které si odporují s tím, co bylo přímo v Lidových novinách uvedeno předchozí den. Tou první a méně podstatnou změněnou informací je to, že se o bratřích Polických říkalo, že odešli do okolí rakouského Lince, nikoli do Ameriky, což bylo uvedeno předchozí den. Důležitější je ovšem informace o tom, jak se na vraždy v Kohnově mlýně přišlo. Původní verze totiž zněla tak, že se Karel Dvořáček v opilosti prorekl, ovšem v tomto vydání už bylo uvedeno, že k objevení vražd došlo díky tomu, že „*v Kohnově mlýně je v prvním poschodí v jednom bytě cítit prudký mrtvolný zápach.*“⁸²

Většina periodik se omezovala především na informační rovinu, podávala svědectví o tom, jaká byla situace v Třebíči a jak dění ve městě vnímali jeho obyvatelé. Deník Venkov ve vydání z 8. února 1925 vysvětlil, proč zaměnil Přerov s Třebíčí. Hlavní vinu údajně neslo špatné telefonní spojení, kvůli kterému byl název města vysázen špatně.⁸³ Jedno periodikum se ovšem od všech ostatních zásadně lišilo, a to Lidové noviny. Ty totiž od začátku přinášely obsáhlé a barvitě líčení toho, co se v Třebíči stalo, včetně vyvozování závěrů a vlastních

⁷⁸ Neznámý autor: *Po letech objevená vražda?*. LN, 33, 1925, č. 65, 6. 2., s. 2.

⁷⁹ Neznámý autor: *Dopadení vrahů bratří Polických.* Večer, 12, 1925, č. 30, 7. 2., s. 2.

⁸⁰ Neznámý autor: *Po pěti letech odhalená dvojnásobná vražda.* MO, 63, 1925, č. 30, 7. 2., s. 3.

⁸¹ Neznámý autor: *Osm vražd v Třebíči.* LN, 33, 1925, č. 67, 7. 2., s. 1.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Neznámý autor: *Po 6 letech zjištění vrazi dvou bratří.* Venkov, 20, 1925, č. 32, 7. 2., s. 4.

konstrukcí celého zločinu. A podle mého názoru právě z tohoto důvodu sehrálo toto periodikum ve vytváření mýtu o Kohnově mlýně klíčovou roli.

4.2 Lidové noviny jako hlavní strůjce vzniku mýtu

Styl, kterým toto periodikum podávalo svým čtenářům zprávy o průběhu vyšetřování a celkového dění v Třebíči, podle mého názoru, jen těžko lze nazvat seriózní novinářskou prací. Nebál bych se dokonce říci, že šlo přímo o bulvární styl. Ovšem i v tehdejší době platilo, že lidé většinou slepě věřili zprávám, které se objevovali v médiích, a proto se všechny „zaručené zprávy“ mohly dále vyprávět mezi lidmi jako bezvýhradně pravdivé. Tvrzení o tom, že o zločincích většinou kolují horší pověsti, než jaká je skutečnost, okomentovaly Lidové noviny tak, že v Třebíči „byly pověsti předstiženy skutečností“.⁸⁴ Zarážející je i popis toho, jakým způsobem byly popsány výkopové práce, které byly sledovány širokou veřejností. Lidové noviny totiž o jejich průběhu v Kohnově mlýně otiskly toto: „Vypadá to docela tak jako na hřbitově a je to skutečně hřbitov.“⁸⁵ Tato zpráva ovšem byla zveřejněna ve chvíli, kdy žádné ostatky obětí zatím nebyly ve mlýně nalezeny, tudíž bylo, podle mého názoru, poměrně předčasné se takto o dotčeném místě vyjadřovat.

Snaha zaujmout čtenáře za každou cenu je patrná i při popisu zatčených osob. Lidové noviny o nich mluví jako o „lidech štítících se řádné práce“ a „nejhorší spodině města“.⁸⁶ Ve spojitosti se zprávou o tom, že „Karel Dvořáček sám je otcem 22 dětí“ je Kohnův mlýn navíc označen za „pařeniště neřesti a zločinu“.⁸⁷

Zajímavým faktem je oproti tomu naopak zmínka deníku Večer o události, která byla v roce 1925 už sedmnáct let stará, ale kromě tisku se objevila i v soudních spisech. V roce 1908 totiž v Račerovicích zemřeli záhadným způsobem manželé Vaníčkovi. Udusili se kvůli tomu, že jim někdo schválně ucpal komín. Tehdy vedle nich bydleli manželé Dvořáčkovi, tudíž se naskytla otázka, zdali na smrti Vaníčkových neměli podíl.⁸⁸

Oproti ostatní periodikům byl v Lidových novinách popsán poměrně podrobně i nález mrtvol bratří Polických. Ostatní se většinou omezili pouze na zprávu o tom, že byly mrtvoly nalezeny, ovšem autor článku v Lidových novinách popsal celou situaci velmi podrobně: „Dělník zavadil krompáčem o pravou ruku mrtvoly. Byla to ztrouchnivělá ruka jednoho

⁸⁴ Neznámý autor: *Doupě vrahů v Třebíči*. LN, 33, 1925, č. 68, 8. 2., s. 4.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Neznámý autor: *Pátrání po mrtvolách obětí trebičských vrahů pokračuje*. Večer, 12, 1925, č. 32, 10. 2., s. 3.

*z Polických. Brzy potom byly odkryty dvě mrtvoly ve značném stupni rozkladu. Přikrýval je mimo písku malý železný nosník, jímž byly mrtvoly zatíženy, a velké kameny. Oba mrtví leží podle sebe, jsou v šatech, jeden z nich má vysoké boty, druhý nízké šněrovací, na první pohled jsou viděti smrtelné rány na lebce. Jedna je rozštípnuta sekerou, druhá rozbita topůrkem.*⁸⁹

Toto líčení působí, jako kdyby snad byl jeho autor sám přítomen ve stoce, když byly mrtvoly objeveny. Myslím ale, že je to opět jen další snaha o to, aby byli čtenáři co možná nejvíce zaujati a vtaženi do děje, který jim lidové noviny jako jediné zprostředkovávají takto podrobně.

Zatímco ranní vydání si vystačilo s barvitým příběhem o nálezů mrtvol bratří Polických, v odpoledním vydání autor ještě více přitlačil na pilu a prohlásil ve svém článku „*Doupě vrahů v Třebíči*“, že „*mrtvoly zavražděných byly nejen pohřbívány v Třebíči pod Kohnovým mlýnem, nýbrž i rozsekávány, nasolovány, ukládány do beček a rozváženy po okolí. Zdá se, že se dokonce s lidským masem obchodovalo.*“⁹⁰ Tuto zprávu zveřejnili Lidové noviny na základě první výpovědi Jana Fejty ml. a jde o vůbec první zmínku v tisku, že by snad mělo být maso obětí po jejich vraždách dále zpracováváno.

I v dalších vydáních se Lidové noviny chovají jako obyčejný bulvár hledající senzaci za každou cenu. V jednom článku napíše s klidem zmínku o tom, že „*živě pociťuje se též obava, aby město neutrpělo nezasloužené hanbu*“,⁹¹ ovšem hned o několik řádků níže už autor opět s „*chutí*“ popisuje těla zavražděných, která jsou, podle jeho slov, „*na povrchu zčernalá a bílý tuk odráží se příšerně od tmavé močůvky*“.⁹² Bohužel je nemožné zpětně zjistit, zda autor tohoto článku do něj tento kontrast uvedl záměrně se snahou co nejvíce čtenáře šokovat, nebo zda si absurditu svých protikladných tvrzení neuvědomil.

Právě tyto zmínky v tisku, o mrtvolách ve stoce nebo o nakládání masa obětí do beček, totiž přímo napomáhali tomu, aby bylo město Třebíč vnímáno jako místo, kde běžně dochází ke kanibalismu, ovšem to si pravděpodobně redaktoři Lidových novin neuvědomovali. Nebo možná uvědomovali, ale kvůli většímu zisku z prodeje novin tento fakt jednoduše ignorovali a pokračovali ve psaní o Kohnově mlýně ve stejném stylu. Ovšem reakce kolegů z jiných periodik na sebe nenechala dlouho čekat. Především redaktoři z Rovnosti spustili „*ofenzivu*“ proti Lidovým novinám a nařkly je z toho, že lživé články jejich redaktorů by mohly přímo ohrozit vyšetřování.

⁸⁹ Neznámý autor: *Doupě vrahů v Třebíči*. LN, 33, 1925, č. 69, 9. 2., s. 3.

⁹⁰ Neznámý autor: *Doupě vrahů v Třebíči*. LN, 33, 1925, č. 70. 9. 2., s. 1.

⁹¹ Neznámý autor: *Doupě vrahů v Třebíči*. LN, 33, 1925, č. 71, 10. 2., s. 4.

⁹² Tamtéž.

4.3 Reakce Rovnosti na zprávy z Lidových novin

Dne 10. února 1925 vyšel v Rovnosti článek, který byl spíše reakcí na zprávy o případu v ostatních periodících, než popisem toho, jak pátrání probíhá. Redaktoři potvrzují, že situace ve městě je opravdu napjatá a lidé se o průběh vyšetřování zajímají, což popisují i jiné deníky. Ale zároveň jedním dechem dodávají, že „*různé tiskoviny a žurnály tohoto případu hanebně využily, nafoukly do nemožnosti a různými svými dohady způsobily mezi obyvatelstvem pravou paniku.*“⁹³ Tvrzení o vyvolání paniky bylo s největší pravděpodobností pravdivé. Lze to doložit i tím, že vyšetřující soudce zakázal přístup veřejnosti, a především tisku, do Kohnova mlýna. Tento fakt je zmíněn v článku Rovnosti také. „*Poněvadž různé noviny přinesly pokroucené a leckdy indiskrétní zprávy o postupu prací a vyšetřování, nařídil přítomný vyšetřující soudce, že na místa, kde se provádějí vykopávky, nemá nikdo přístupu.*“⁹⁴ Z toho, podle mého názoru, vyplývá, že zprávy zveřejněné především v Lidových novinách opravdu mohly vyvolat mezi lidmi paniku. Myslím, že tu způsobila především zmínka o tom, že snad bylo maso obětí prodáváno po okolí, k čemuž se autor článku z Rovnosti vyjádřil následovně: „*Pověsti, že by vrahové maso z polských židů nasolili, naložili do beček a prodávali po okolí a snad i v Brně, zůstávají pověstmi a hloupým žvástem.*“⁹⁵ Považuji za důležité podotknout, že průběh vyšetřování dává autorovi této zprávy za pravdu. Žádná zaručená informace, která by byla podložena nezvratitelnými důkazy, se totiž neobjevila. Z toho plyne, že opravdu Lidové noviny vytvářeli už od prvních dní vlastní konstrukce a celý případ uměle nafukovali.

I k tomu se redaktor poměrně výstižně vyjádřil, když napsal, že se lidé v Rovnosti o celé věci nemyslí, „*že by se dala srovnávat s lidožroutskou aférou Haarmannovou...*“⁹⁶ Jen na okraj, Fritz Haarmann byl německý sériový vrah, který byl v prosinci roku 1924 odsouzen k smrti za čtyřadvacet vražd.⁹⁷ Na závěr sice není uvedeno žádné konkrétní periodikum, ovšem z již uvedených výčitek je jasné, že i ta poslední míří především na Lidové noviny, ve kterých se o podobnosti třebíčského případu s Haarmannovou aférou psalo. Těmto novinám je vyčteno, že ač se „*pokládají za náramně vlastenecké, letí z pouhopouhé sensacechtivosti a ziskulačnosti pro vzory do Německa*“.⁹⁸ S tvrzením o snaze vytvořit senzaci a zvýšit zisk z prodeje novin tím,

⁹³ Neznámý autor: *Třebíčské vraždy*. Rovnost, 41, 1925, č. 40, 10. 2., s. 4.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Neznámý autor: *24krát k smrti odsouzený policejní špicl*. Rovnost, 40, 1924, č. 349, 22. 12., s. 3.

⁹⁸ Neznámý autor: *Třebíčské vraždy*. Rovnost, 41, 1925, č. 40, 10. 2., s. 4.

že bude třebíčský případ nafukován, nelze nesouhlasit. Myslím, že na čtenáře to tak určitě působí, pokud se do zpráv v Lidových novinách pozorně začte.

To ovšem není ze strany Rovnosti vše. Hned 11. února 1925 v ní totiž vyšel fejeton, ve kterém se T. Brien zamýšlí nad děním v Třebíči a v jeho odrazu v tisku ještě jednou. Autor se zřejmě snažil ze začátku napodobit styl psaní těch, které tímto článkem kritizuje, ovšem místy to až přehání a teoreticky tím sám mohl přispět k rozšiřování nepravdivých zvěstí. Už samotný začátek článku je podle mého názoru přehnaný. „*Naivní lidé si snad do dneška mysleli, že lidožrouti žijí pouze v temné Africe, v zastrčené Austrálii a v Berlíně. Dnes se dověděli, že lidožrouty máme také v republice, a to dokonce v Třebíči.*“⁹⁹ Samozřejmě, že se autor snažil o to, aby jeho úvod zněl podobně jako zprávy jeho kolegů z jiných periodik, ovšem myslím si, že zašel zbytečně daleko. Podle mého názoru je to napsané opravdu velmi nešťastně, neboť on sám tímto vrhá na město Třebíč špatné světlo, což ještě den předtím jeho kolegové tak horlivě kritizují. Pomyslnou korunu všemu nasadily následující slova: „*Jaká ohavnost! Jestli kdo byl před šesti lety v Třebíči a dal si tam guláš, kdo ví...*“¹⁰⁰ Pokud předchozí tvrzení o lidožroutech považujeme pouze za nevhodné, tak tímto se, podle mého názoru, autor fejetonu sám degradoval na bulvárního novináře, který klesl možná ještě o něco hlouběji než ti, které tak horlivě kritizoval.

Mé výtky se ovšem týkají jen a pouze úvodu, zbytek fejetonu už považuji za velmi zdařilý. Autor v něm hovořil o zvláštním druhu lidožroutů, který se objevil v posledních dnech. Samozřejmě tím myslel novináře, kteří se vrhli na případ Kohnova mlýna jako lidožrouti na „*obzvláště tučnou kůstku*“ a okusovali z kostry „*lidské maso tak, že jim ještě čerstvá krev teče z koutků a po ruce stéká do rukávů*“.¹⁰¹

Zajímavou částí, je také pasáž, ve které se autor zamýšlí nad tím, jakou roli v tomto zločinu sehrálo rozložení morálky způsobené válkou. S jeho tvrzením, že lid byl kvůli válečným zkušenostem vůči smrti do jisté míry otupělý, nelze než souhlasit, neboť pokles morálky obyvatel se ve společnosti v této době opravdu objevil, jak již bylo řečeno výše. V myslích vojáků totiž „*stovky mrtvých těl, které ve dne postříleli*“¹⁰² musely zanechat stopy, Navíc i obyčejní lidé si během válečných let na přítomnost smrti zvykli, a proto možná vrahům z Kohnova mlýna nepřišlo nic zvláštního na tom, že zabijí jiného člověka.

⁹⁹ BRIEN, T.: *Hledá se viník*. Rovnost, 41, 1925, č. 41, 11. 2., s. 1.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž, s. 2.

Závěr fejetonu patří ještě jednomu útoku na „novinářské lidožrouty“. Autor uvádí, že „jako hejno krkavců kroužili měšťáci žurnalisté nad Třebíčí“ a „ve své lidožroutské žravosti žrali všechno, co našli a telefonní centrála v Třebíči tehdy nestačila. Druhé dny se pak ukázalo, že ani polovička není pravdou, co napsali.“¹⁰³ Toto tvrzení je nepochybně pravdivé, neboť si skutečně redaktoři spoustu detailů sami vymysleli takovým způsobem, aby vytvořili co největší senzaci. Tím ovšem vytvářeli v tisku silně negativní obraz Třebíče, což nejenže kritizovala jiná periodika, ale ohradili se proti tomu i zástupci samotného města.

4.4 Třebíčská správní komise a její prohlášení v tisku

Dne 13. února totiž sama správní komise Třebíče požádala redaktory z Rovnosti o zveřejnění jejího prohlášení. Usnesla se na něm při zasedání konaném 10. února 1925. Odsoudila veškeré snahy hledat senzaci za každou cenu a také konstatovala, že tisk prezentuje vyšetřování případu v tisku takovým způsobem, který „nejen, že skutečnost daleko předstihuje a vedenému trestnímu řízení je tím i na újmu, ale jímž i na celé město Třebíč vrhána je povšechně hana“.¹⁰⁴ Toto prohlášení má samozřejmě své opodstatnění, jelikož po celé zemi vycházeli v novinách články s nadpisy, které označovaly Třebíč jako město lidojedů a vražd.

Toto prohlášení vyšlo ve stejný den i v Národních listech, které k němu přidaly navíc i prohlášení o tom, že „přehnané zprávy o lidojedství ve způsobě krvavých románů vynesly Lidové noviny a jejich odnož Kurýr“.¹⁰⁵ Toto periodikum tak bylo prvním, které přímo označilo Lidové noviny jako viníka toho, že v Třebíči postupně docházelo k nárůstu neklidu mezi obyvateli a šířilo negativní obraz města po zbytku republiky.

Zajímavou formou byl trebičský případ 16. února 1925 zmíněn v Rovnosti. Byly zde uvedeny „perličky“, které v soudobých periodikách vycházely, a jedna z nich se týkala toho, co o hledání senzací v případě Kohnova mlýna napsalo Rudé právo. Právě tam bylo zmíněno, že Haarmannova aféra neudělala Německu ve světě dobré jméno, ale že „český vlastenecký tisk neváhá podobnou hanbu učinit naší republice“.¹⁰⁶ Zajímavé je pozorování toho, jak často jsou ostatními periodiky Lidové noviny označovány jako vlastenecký tisk. Samozřejmě je na to vždy záměrně poukazováno ve značně ironickém tónu. V tomto konkrétním odstavci se stejná narážka objevila hned třikrát. Mimo to už je zde také zmíněn fakt, že zprávy Lidových novin,

¹⁰³ Tamtéž, s. 2.

¹⁰⁴ Neznámý autor: *Měšťácká sensacechtivost odsouzena i trebičskou porotou*. Rovnost, 41, 1925, č. 43, 13. 2., s. 4.

¹⁰⁵ Neznámý autor: *Třebíčské vraždy*. NL, 65, 1925, č. 43, 13. 2., s. 3.

¹⁰⁶ Neznámý autor: *Perličky*. Rovnost, 41, 1925, č. 46, 16. 2., s. 4.

naneštěstí, přejímají i zahraniční periodika a nezjišťují si, zda jsou to ověřená fakta, nebo pouze výplody fantazie redaktorů. Tento problém okomentovalo Rudé právo takto: „*O vraždách v Třebíči přinesl vlastenecký tisk zprávu, že vrahové zabíjeli polské židy, maso nasolili a prodávali. Zpráva tato prochází už tiskem celého světa. Dosud však není žádných důkazů pro toto tvrzení.*“¹⁰⁷ Podle mého názoru z těchto zpráv lze usuzovat, že ostatní periodika vidí především Lidové noviny jako viníka, který je zodpovědný za špatnou reklamu pro Československo v zahraničí. Toto tvrzení je možné podpořit i zakončením celého odstavce, ve kterém se pojednává o zprávě, jejíž pravdivost nebyla ověřena, ale „*vlastenecký tisk už ji rozšířil do světa k malé cti a slávě Třebíče a Československa*“.¹⁰⁸ Důkazem toho, že Rovnost, jako periodikum sociálních demokratů, s tímto prohlášením Rudého práva, ve kterém měli vliv komunisté, souhlasila, je i závěrečná poznámka ve formě položené otázky. „*Lidové noviny, Kurýre, nepatříte mezi ně?*“¹⁰⁹ Co se týče neustálého spojování Lidových novin a Kurýra, docházelo k tomu z toho důvodu, že Kurýr přejímal, občas téměř doslovně, většinu zpráv právě z Lidových novin.

I tímto způsobem tedy byly prezentovány vraždy spáchané v Kohnově mlýně téměř od začátku vyšetřování. Jistě v tom, kromě kritizování bulvárního stylu některých periodik, které bylo podle mého názoru zcela oprávněné, sehrál roli i fakt, že mnohé z tehdejších deníků nebo týdeníků podporovaly některou z politických stran nebo uskupení. O tom, že Rudé právo bylo pod vlivem komunistické strany a Rovnost naopak byla listem sociálních demokratů, už je zmínka výše, ale například Venkov byl orgánem České strany agrární, popřípadě Čech byl politickým katolickým týdeníkem. Ovšem i u novin, které se na venek tvářily politicky nezaujatě, nelze hovořit o úplné politické nestrannosti, jelikož například Lidové noviny velmi často dávaly najevo své sympatie vůči prezidentu Masarykovi a lidem, kteří jej obklopovali. Naproti tomu například Moravská orlice, což bylo periodikum vycházející v Brně, reflektovala především události, které se přímo týkaly pouze Moravy. Proto je třeba věnovat pozornost i tomu, ve kterém periodiku byla která zpráva zveřejněna.

4.5 Zprávy o Kohnově mlýně v ostatních periodicích

Zatím byla pozornost věnována především Lidovým novinám a Rovnosti, ovšem celá řada dalších periodik se také zajímala o případ vražd v Třebíči. Co se týče katolického periodika Čech, to se ze začátku omezovalo především na líčení toho, co se stalo v Kohnově mlýně před

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

šesti lety nebo informovalo o vyslechnutých osobách a jejich výpovědích. Zajímavé ale je, že kromě těchto zpráv přinášel Čech i třetí verzi toho, proč se právě až s odstupem šesti let přišlo na to, že byly nějaké vraždy v Kohnově mlýně spáchány. Verze uvedená v tomto týdeníku byla založena na tom, že „*tyto dny pokusil se v Třebíči na Moravě prodati pokoutně truhlářské náčiní 30letý obuvník Josef Fejka.*“¹¹⁰ S velkou pravděpodobností ovšem šlo pouze o špatné pochopení výpovědí, jelikož v nich obvinění řekli, že Josef Fejta sice věci, patřící Matouši Polickému, prodával, ale dělo se tak už nedlouho po jeho zmizení a ne až v roce 1925.

Kromě 11. února 1925, kdy se v tomto periodiku objevil delší odstavec o probíhajícím pátrání a nálezů mrtvol bratří Polických, se zprávy o vraždách v Kohnově mlýně omezily především na kratší nevyrazné zmínky o dění ve městě a průběhu pátrání. Nebylo využíváno žádných šokujících nadpisů, které by poutaly pozornost. Ve srovnání s již uvedenými zmínkami z jiných periodik měly zprávy spíše informativní charakter, když bylo popsáno, že se událost rozvíjí do příšerných rozměrů a stoupá neklid obyvatel města. Ovšem i zde proběhla zmínka o tom, že „*mrtvoly nebyly všechny pohřbívány, nýbrž rozsekávány na kusy, které zabaleny v solných pytlích byly rozváženy po okolí.*“¹¹¹

Drobné zapojení se do „kampaně“ proti Lidovým novinám a Kurýrovi ale přeci jen proběhlo, a ve vydání ze 14. února 1925, kdy mělo přestat odporné řvaní kamelotů těchto periodik v Brně. Navíc se podle této zprávy přestalo užívat šokujících nadpisů, které měly za úkol poutat pozornost. „*Na čí pokyn se to stalo, je lhostejné, ale aspoň skandál bude menší.*“¹¹² Tato krátká zpráva jen podtrhuje to, jak se redaktoři Čecha stavěli k celé kauze, jelikož o ní nehovoří jako o senzaci, ale většinou jako o „*smutném případě trebičském.*“¹¹³

Poslední únorová zmínka tohoto periodika o Kohnově mlýně se týkala údajných vražd židovských uprchlíků z Haliče. Dne 20. února 1925 totiž byly čtenářům sděleny informace o tom, jak pátrání postoupilo v tomto ohledu. „*Otázka totožnosti zavražděných židů pokročila tak daleko, že se ví, že nikdo ze židů, jichž bylo v Třebíči na 500, nescházel při návratu do Polska.*“¹¹⁴ Tomuto prohlášení dávají za pravdu i součásti soudního spisu, ve kterých především

¹¹⁰ Neznámý autor: *Osm loupežných vražd v Třebíči.* Čech, 50, 1925, č. 39, 9. 2., s. 4.

¹¹¹ Neznámý autor: *K hromadné vraždě v Třebíči.* Čech, 50, 1925, č. 42, 12. 2., s. 7.

¹¹² Neznámý autor: *Čím více afér – tím více rosteme.* Čech, 50, 1925, č. 44, 14. 2., s. 6.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Neznámý autor: *Tajemství mlýna v Třebíči.* Čech, 50, 1925, č. 50, 20. 2., s. 6.

konzulát v Krakově potvrzuje, že židovští uprchlíci z Haliče, kteří byli ubytováni v Třebíči, se všichni v pořádku z Třebíče i vrátili.¹¹⁵

Co se týče lidového deníku Večer, v něm lze pozorovat už od začátku jednu jistou zvláštnost. Často je zde totiž zmiňováno, oproti ostatním periodikům, jméno Kunst. 11. února 1925 jej dokonce tento deník označil jako vůdce všech obviněných z Kohnova mlýna. Napsal totiž, že „z výpovědí zatčených vychází najevo, že hlavním osnovatelem vražd polských Židů byl Josef Kunst, který býval vůdcem smutně proslaveného kádru desertérů v Třebíči. Kunst vraždu podnikl a Dvořáček s Fejtou pak provedli.“¹¹⁶ To, že rodina Kunstova měla s dezertéry určité zkušenosti je zcela jistě pravda, neboť to lze doložit dvěma spisy, které jsou uloženy v okresním archivu v Moravských Budějovicích, z nichž jeden se týká přímo ukrývání desertéra Jaroslava Kunsta a byl veden proti Marii Papulové, která jej po určitou dobu měla ukrývat.¹¹⁷ Druhý je pak veden proti Marii Kunstové, tedy matce Jaroslava Kunsta, která je taktéž obviněna z ukrývání svého syna.¹¹⁸ Ovšem z výpovědi ostatních obviněných v kauze Kohnova mlýna podle mého názoru určitě nevyplývá, že by měl být Josef Kunst, otec Jaroslava, vedoucí osobou celého společenství ze mlýna a je mi záhadou, jak si mohl redaktor deníku Večer z výsledků vyvodit opak.

Co se týká další zpráv v tomto periodiku, věnují se především průběhu výkopových prací v Kohnově mlýně. Je zmíněna také možnost o tom, že ve strouze pod mlýnem žádná další těla kromě Polických nejsou, což je podloženo především výpovědí Jana Fejty ml., který jako první udal, že ostatky nebyly zakopávány, nýbrž vhozeny do řeky. Objevuje se zde ovšem i jedna nová informace o průběhu pátrání, a to je fakt, že „kopá se i ve vedlejších dvoře Jos. Kmenta.“¹¹⁹ O pátrání v Kmentově domku sice ostatní periodika informovala, ale o tom, že jsou prováděny vykopávky, se uvádí až zde.

Kromě tohoto faktu ovšem píše deník Večer o případu spíše obecně ve smyslu, že se pátrá. Sice pro zmínky o pokračování pátrání používá toto periodikum, dle mě nešťastný, název „*Dům smrti v Třebíči*“,¹²⁰ ovšem jinak je obsah zpráv ušetřen jakýchkoli výmyslů redaktorů. Dne 13. února 1925 byl také zveřejněn první citát Anny Dvořáčkové „*Všichni lžou – já jsem*

¹¹⁵ MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol., Zprávy konzulátu v Krakově z 3. 4. 1925.

¹¹⁶ Neznámý autor: *Další pátrání po obětech třebíčských*. Večer, 12, 1925, č. 33, 11. 2., s. 3.

¹¹⁷ SOA Třebíč pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní soud v Třebíči, Z 79/18, obž. Marie Pajerová.

¹¹⁸ SOA Třebíč pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní soud v Třebíči, Z 89/18, obž. Marie Kunstová.

¹¹⁹ Neznámý autor: *Třebíčští vrahové hodili své oběti do řeky?*. Večer, 12, 1925, č. 34, 12. 2., s. 3.

¹²⁰ Neznámý autor: *Dům smrti v Třebíči*. Večer, 12, 1925, č. 42, 21. 2., s. 3.

nevinna!“¹²¹ Toto je ovšem jen předzvěst toho, jak bude tato obžalovaná v říjnu vystupovat u hlavního přelíčení celého případu. Díky svým výrokům, které pronese, si totiž zajistí největší pozornost tisku na úkor ostatních právě ona.

Deník Venkov se omezuje především na informace, které byly od zatčených získány při výsleších. U čeho ale, podle mého názoru, stojí za to se pozastavit, je zmínka o tom, že „*také došlo k výsledku později zatčeného Ujčíka a Pachra*“.¹²² Pravděpodobně sice došlo ke změně jména, jelikož mezi vyslechnutými byl Josef Bacher, ovšem jak on, tak Leopold Ujčík se museli znát s Josefem Fejtou. Dochoval se totiž i spis o přepadení mlýna Lištiny nedaleko od Třebíče, ve kterém měl právě Josef Bacher sehrát hlavní roli.¹²³ K tomuto zločinu mělo dojít v roce 1918. V určitých souvislostech je Josef Bacher spojován právě s Josefem Fejtou, jelikož se oba měli dobře znát. Tuto domněnku lze podpořit faktem, že Josef Fejta byl kvůli přepadení Lištiny také vyslýchán a vypověděl, že se účastnil „porady“, která měla tomuto trestnému činu předcházet.¹²⁴

V této kauze se také objevuje jméno Karla Dvořáčka a jeho manželky, tudíž je téměř jisté, že Josef Bacher byl s lidmi z Kohnova mlýna ve spojení. Ovšem jeho účast na vraždách, které se tam staly, se nikdy neprokázala. Každopádně nově objevená fakta ohledně vraždy bratrů Polických oživila i vyšetřování přepadení mlýna Lištiny, které se událo zhruba v době, kdy mělo docházet k vraždám haličských uprchlíků v Kohnově mlýně, a tak jsou po určitou některé osoby zainteresovány v obou kauzách současně.¹²⁵

Deník Moravská Orlice informuje o dění v Třebíči od 8. února 1925 v článcích pod názvem „*Tajemství mlýna*“.¹²⁶ Co se obsahu týče, žádné konstrukce ani úvahy redaktorů o tom, kde je pravda, se v tomto periodiku neobjevují. Zprávy působí seriózně, jsou založeny na skutečně ověřených faktech, které vypověděli svědkové, nebo se omezují na popisování průběhu vyšetřování, především výkopových prací.¹²⁷

Neúnavně, téměř každý den, po celý únor zásobovaly své čtenáře zprávami z Třebíče především dvě periodika. Prvním z nich byly Národní Listy, které nežívaly žádné poutavé nadpisy, nýbrž zařazovaly tento obsah nenápadně mezi ostatní zprávy. I přesto, že většinou

¹²¹ Neznámý autor: *Třebíčský dům zločinu*. Večer, 12, 1925, č. 35, 13. 2., s. 3.

¹²² Neznámý autor: *Vrahové z Kohnova mlýna*. Venkov, 20, 1925, č. 39, 15. 2., s. 6.

¹²³ MZA Brno, C 47, fond Krajský soud Jihlava, kart. 639, sign. Tk 152/25, obž. 220 Mlýn Liština.

¹²⁴ Tamtéž, Výslech Josefa Fejty z 12. 2. 1925.

¹²⁵ Tamtéž, Výslech Anny Dvořáčkové 12. 2. 1925.

¹²⁶ Neznámý autor: *Tajemství mlýna*. MO, 63, 1925, č. 31, 8. 2., s. 3.

¹²⁷ Neznámý autor: *Tajemství mlýna*. MO, 63, 1925, č. 33, 11. 2., s. 4.

redaktoři Národních Listů informovali o průběhu pátrání, jednu zajímavou a diskutabilní informaci přeci jen zveřejnili. Týkala se Josefa Kmenta, o kterém bylo napsáno následující: „*Podezření proti obchodníku se psím masem, na jehož dvorku dále se kopalo, bylo zesíleno zjištěním jeho jmění, které se pácí na 100.000 Kč, ač vystupoval při tom vždy jako nuzák a způsobem dosti bizarním, což budívalo v Třebíči i veselost.*“¹²⁸ Na kolik je ovšem tato informace pravdivá a jak se k ní autor tohoto článku dostal, zůstane nejspíše záhadou, jelikož už se nikde jinde podobná informace neobjevuje.

Druhým neúnavným periodikem, které téměř každý den chrlilo zprávy o průběhu vyšetřování, byly již zmiňované Lidové noviny, které se kvůli třebíčskému případu staly terčem kritiky ze strany ostatního tisku. Ta nezůstala bez odezvy, jelikož z Lidových novin opravdu zmizely titulky z prvních stran, které na první pohled šokovaly čtenáře. Mimo to se změnila i rétorika, jakou byly zprávy podávány. Postupně už se nejednalo o obsáhlé články, ve kterých redaktoři hřímali nad Třebíčí kvůli tomu, že je městem lidojedů a vrahů, ale o stručné zprávy.

Tak hlavní část dění v tisku během února postupně umlká, až je Lidovými novinami ukončena zprávou, že „*materiál, který je nutno pro obžalobu zpracovat, začíná být tak rozsáhlý, že dnes již lze tvrdit s naprostou určitostí, že poslední třebíčské zločiny nebudou ještě v příštím období projednávány.*“¹²⁹ Vyslýcháno totiž bylo postupně 38 osob.¹³⁰ Stále navíc probíhalo pátrání po ostatcích uprchlíků, kteří měli být ve mlýně zavražděni. Každopádně koncem února aktivita tisku postupně utichla, aby se probírala v říjnu téhož roku. Tehdy totiž bylo zahájeno hlavní přelíčení, což všechen tisk velmi pozorně sledoval a přinášel z něj podrobné zprávy. Včetně výroků obžalovaných.

4.6 Jak se k celé věci postavil třebíčský tisk?

Na tuto otázku existuje poměrně jednoduchá odpověď. Je to sice zarážející, ale nepostavil se k této věci prakticky nijak. Až na pár výjimek o celé věci obě třebíčská periodika, Jiskra i Stráž, téměř mlčí. Objevilo se jen málo zpráv a ve většině z nich nejde o to informovat čtenáře o průběhu šetření, nýbrž o jakousi „obranu města Třebíče“.

¹²⁸ Neznámý autor: *Třebíčské vraždy*. NL, 65, 1925, č. 44, 14. 2., s. 4.

¹²⁹ Neznámý autor: *Po stopě vrahů*. LN, 33, 1925, č. 94, 22. 2., s. 5.

¹³⁰ Neznámý autor: *Po stopách vrahů*. LN, 33, 1925, č. 92, 21. 2., s. 4.

Nejprve se podíváme na Jiskru, která pouze krátce informovala o tom, že odhalení vražd způsobilo ve městě vzrušení a v Kohnově mlýně byly objeveny mrtvoly bratrů Polických.¹³¹

Další její článek už je ovšem o něco zajímavější a nese název „*Třebíčský zločin a noviny*“.¹³² V něm jde o jednoznačnou obranu města před zprávami v celorepublikovém tisku. Autor se „rozčiluje“, že „o *třebíčských vraždách něco dnes psáti bylo by zbytečností. Lidé, díky měšťáckým revolverovým žurnálům, vědí toho o nich dnes již tolik, že sebezaručenější a pravdivější zprávy o nich považovány by byly za překonané.*“¹³³ Jde jednoznačně o reakci na zprávy z Lidových novin, které dění v Třebíči značně přikrášlovaly. Jiskra vyčítá tomuto periodiku i titulky, které byly vůči Třebíči opravdu velmi hanlivé. „*Noviny hemžily se tituly a podtitulky jako: Lidojedi v Třebíči – Lidské maso nasolováno a vyváženo za hranice. – Lidožrouti v Třebíči – Třebíč, doupě lupičů a vrahů.*“¹³⁴ Podle mého názoru by tedy bylo logické, aby se třebíčská veřejnost také proti těmto označením bránila, ovšem autor tohoto článku mluví o pravém opaku. „*Veřejnost v Třebíči se však o tyto listy, které ji tak hanobily, přímo rvala.*“¹³⁵ Pokud tomu tak skutečně bylo, musíme připustit, že čest svého města byla tehdejšími obyvatelům v podstatě lhostejná na úkor toho, že lačně hltali bulvární informace. Což je, podle mého názoru, přinejmenším zarážející.

V podobném duchu se nesou i ostatní články, ale i přesto v nich najdeme ještě jednu výjimku. Je jím krátký odstavec s ironickým názvem „*Hrdina*“. Ten se velmi hanlivě vyjadřuje o muži, který měl na starost dělníky, kteří pracovali na výkopu v šachtě pod Kohnovým mlýnem. Do jaké míry je ovšem tento článek pravdivý je poměrně spekulativní, jelikož se podobná zmínka nikde neobjevuje. Píše se v něm: „*Když se Kohnovým mlýnem prokopával kanál a přišla soudní komise, prohlásil stavitel Němeček, že on hrdinně a neohroženě prolezl kanál nejdříve sám, než tam pustil dělníky. Soudní komise měla jistě radost z hrdiny, který zatím páchnoucí díře úzkostlivě se vyhýbal, a kterou krok za krokem musili dělníci vyčistiti a sami nejdříve projíti, než vešel někdo z pánů. Inu, dělali hrdinu bez hrdinství a namáhání, je lehké!*“¹³⁶

V periodiku Stráž je zmínka o vraždách v Kohnově mlýně ještě méně, než v Jiskře. Sice se v něm objevuje také informace o tom, že byly nalezeny mrtvoly a jsou stručně představeny

¹³¹ Neznámý autor: *Po šesti letech objevené vraždy*. Jiskra, 7, 1925, č. 7, s. 2.

¹³² MAREŠ, A.: *Třebíčský zločin a noviny*. Jiskra, 7, 1925, č. 8, s. 2.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž, str. 3.

¹³⁶ Neznámý autor: *Hrdina*. Jiskra, 7, 1925, č. 9, s. 4

osoby, které byly zatčeny.¹³⁷ Ale také jde především o obranu města. Redaktor Stráže neohroženě označuje Lidové noviny a Kurýra jako „*bratry velké huby*“.¹³⁸ O novináři, který píše do Kurýra, Stráž napsala, že jej nejspíš opustila soudnost, jelikož po přečtení jeho článku se lidem muselo zdát, „*že jsme se octli mezi lidojedy, kteří obchodují škopky nasoleného masa*“.¹³⁹ Stejně tak je tomuto periodiku vyčítáno, že je kvůli výdělkům z prodeje schopno napsat téměř cokoli. „*Věru víc již pověst Třebíče pošpiniti nemohl!*“¹⁴⁰

Kromě těchto zpráv se jinak třebíčský tisk Kohnovu mlýnu nevěnoval. Zda to bylo kvůli tomu, aby redaktoři zbytečně také nevytvářeli negativní obraz města Třebíče, nebo cítili, že v konkurenci ostatních periodik, které vsázely na šokující titulky, by se se seriózními zprávami neprosadili, zůstává otázkou.

4.7 Ostře sledované hlavní přelíčení

Mezi únorem a říjnem roku 1925 noviny o třebíčském případě mlčely. Vše se ale změnilo ve chvíli, když došlo 22. října 1925 k zahájení procesu před jihlavskou porotou. Soudu předsedal dr. Hanner a žalobu vedl stát, který zastupoval dr. Znojemský.¹⁴¹

Velmi obsáhlé zprávy z průběhu procesu v Jihlavě přinášely opět Lidové noviny, ovšem tentokrát se vyvarovaly zbytečně provokativních titulků a opravdu spíše informovaly o tom, jak přelíčení a výsledky obžalovaných probíhaly. Ovšem ti jim sami nahrávali svými výpověďmi, ve kterých si nebrali servítky. Namátkou vyberme například odpověď Josefa Fejty na otázku, zda si myslí, že by žena, Anna Dvořáčková, byla schopna zasadit ránu sekýrou do hlavy takovou silou, aby způsobila smrt napadené osobě. „*Kdyby ji tak znali jako já, odpovídá s povzdechem obžalovaný, ta by dovedla vyvraždit všecko.*“¹⁴²

K bulvárním nadpisům se tentokrát uchýlil deník Večer. Ten se nebál použít například titulky jako „*Mlýn smrti v Třebíči*“¹⁴³ nebo „*Pátrání ve stoce hrůzy*“.¹⁴⁴ Co se týče obsahu, informují ovšem většinou jen zpětně o tom, jak vyšetřování probíhalo a samotné výsledky a výpovědi před porotním soudem jsou zmiňovány jen ve zkratce.

¹³⁷ Neznámý autor: *Objevené vraždy v Třebíči*. Stráž, 27, 1925, č. 6., 12. 2., s. 1.

¹³⁸ Neznámý autor: *Bratři velké huby*. Stráž, 27, 1925, č. 7, 19. 2., s. 2.

¹³⁹ Neznámý autor: *Objevené vraždy v Třebíči*. Stráž, 27, 1925, č. 6, 12. 2., s. 1.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Neznámý autor: *Třebíčští vrahové před porotou*. Večer, 12, 1925, č. 241, 21. 10., s. 3.

¹⁴² Neznámý autor: *Třebíčské vraždění za války*. LN, 33, 1925, č. 530, 23. 10., s. 3, 4.

¹⁴³ Neznámý autor: *Mlýn smrti v Třebíči*. Večer, 12, 1925, č. 246, 27. 10., s. 2.

¹⁴⁴ Neznámý autor: *Pátrání ve stoce hrůzy*. Večer, 12, 1925, č. 248, 30. 10., s. 3.

Kromě Lidových novin přinášel nejpodrobnější zprávy deník Rovnost, jehož redaktoři sledovali celé hlavní přelíčení, uváděli citace výroků, které před porotou vypověděli obžalovaní. Nejčastěji byly zmiňovány výroky Anny Dvořáčkové, které údajně občas i rozesmály celou porotu.

Hlavní část odstartuje Josef Fejta, který vypoví, že právě Anna Dvořáčková vše vymyslela a „*hrála hlavní roli*“.¹⁴⁵ Také je v tisku znovu potvrzeno to, že se Josef Fejta snažil vzít všechnu vinu na sebe a očistit otce i bratra. Lze to potvrdit zmínkou o průběhu konfrontace jeho osoby a otce. „*Otec pláče a tvrdí, že o ničem neví, což mu Josef Fejta dotvrzuje a veškeru vinu bere na sebe. I tu však je zřejmá snaha Josefova, odvrátiti vinu od otce i bratra.*“¹⁴⁶

Co ale muselo všechny čtenáře zaujmout, jsou slovní přestřelky mezi obžalovanými a obzvláště ty mezi Annou Dvořáčkovou a Josefem Fejtou. Kvůli vraždám bratří Polických totiž došlo k jejich konfrontaci, ve které obvinil Fejta Dvořáčkovou, že jednoho z nich sama zabila sekerou. Ta neustále vše od začátku procesu popírala a této své strategie se držela až do konce. Nepoužívala ovšem žádné argumenty, většinou se dovolávala boha, což se dělo i v tomto případě, kdy na Fejtovo obvinění reagovala slovy „*Ježíšmarjá, že se nebojíte boha*“.¹⁴⁷ Na to ale Fejta reagoval tím, že nemá zbytečně zapírat a chtěl, aby se mu Dvořáčková dívala do očí. Ta na tuto výzvu zareagovala slovy: „*Ať si mně mluví do očí, co chce, to všechno není pravda!*“¹⁴⁸ Na to jí ovšem předseda soudu odpověděl: „*Vždyť vy se bojíte mu pohledět do očí.*“¹⁴⁹ Tímto způsobem se Anna Dvořáčková u soudu zesměšňovala poměrně často, což si přítomní, a samozřejmě tisk, nenechávali ujít.

V jiném případě to působilo, že si tato osoba vyloženě dělá z celého soudu legraci, jelikož při přelíčení byla přečtena i zpráva okresní správní komise z Třebíče, kde se psalo o tom, že „*je to zvrhlá ženská, oddaná pití a notorická zlodějka*“.¹⁵⁰ Tomu se údajně Dvořáčková začala smát a pobaveně odpověděla: „*No, já se přiznávám, kradla jsem furt.*“¹⁵¹ Především pro tyto výroky byla Anna Dvořáčková nejčastěji citovanou osobou ze všech obžalovaných, čímž samozřejmě pomáhala tomu, že se mohla legenda o Kohnově mlýně šířit dál.

¹⁴⁵ Neznámý autor: *Vrahové z Třebíče před soudem*. Rovnost, 41, 1925, č. 291, 24. 10., s. 6.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Neznámý autor: *Vrahové z Třebíče před soudem*. Rovnost, 41, 1925, č. 294, 27. 10., s. 5.

¹⁵¹ Tamtéž.

4.8 Rozsudek

Po vynesení rozsudku třebíčský případ z tisku postupně zmizel. Ovšem pronikly do něj samozřejmě i zprávy přímo ze dne, kdy byl vynesen. Z nich je nejzajímavější řeč státního zástupce doktora Znojemského, který celý případ zrekapituloval s tím, že „*je to typický případ lidské zvrhlosti*“,¹⁵² a zaobíral se také pověstí města Třebíče. Z jeho slov byla cítit snaha, aby bylo vše urovnáno na pravou míru, čímž se snažil pravděpodobně reagovat na zprávy, které o Třebíči vycházely v tisku. Fakt, že jeho řeč se přímo dostala do novin, by mohla vypovídat i o tom, že sami redaktoři by rádi celou situaci uklidnili. Píší totiž, že „*bylo zde potvrzeno, že se jedná o očištění města Třebíče z pověstí, jakoby se v jeho lůně šířilo lidojedství. Pověst nebyla jen lichá. Měla podklad v přiznání obžalovaných. Vyloučeno to jistě není – obžaloba se o této okolnosti nezmiňuje. Obžaloba mluví jen o vraždách.*“¹⁵³

Mimo to ve své řeči, která v Rovnosti byla otisknuta, vyslovil i názor o tom, jak to pravděpodobně bylo s vraždami židovských uprchlíků z Haliče. Řekl, že sice nebyla nalezena žádná mrtvola, která by poskytovala přímý důkaz, ovšem na základě výpovědí jsou všichni obžalovaní souzeni pro vraždu dvou uprchlíků. Fakt, že se všichni uprchlíci, kteří byli ubytováni v Třebíči, vrátili v pořádku domů, zdůvodnil tím, že si obžalovaní záměrně vybírali ty, kteří do města přicházeli pouze za obchodem, a tudíž bylo nemožné je poté v úředních dokumentech dohledat. Tito obchodníci totiž neustále měnili místo svého pobytu.¹⁵⁴

Na úplný závěr své řeči se naposledy zmínil o Anně Dvořákové, což si samozřejmě tisk nemohl nechat ujít. Na její adresu řekl: „*Tvrdím o této ženě, že byla tím zloduchem Kohnova mlýna. Je na vás, abyste podle tohoto přesvědčení, které sdílíte, odsoudili ku památce těchto dvou lebek, které prosí o potrestání viníků*“¹⁵⁵ Tím svoji řeč zakončil. Lebky, o kterých mluvil, byly u soudu přítomné po celý čas hlavního přelíčení. Patřily totiž bratrům Polickým a sloužily jako jeden z hlavních důkazů proti obžalovaným.

Rozsudek přinesl doživotní tresty pro Josefa Fejtu, Karla Dvořáčka a Annu Dvořákovou a deset měsíců těžkého žaláře pro Jana Fejtu ml. Po této zprávě se třebíčská kauza z tisku ztrácí. Výjimkou bylo jen několik drobných zmínek o tom, že se odsouzení snaží odvolat proti rozsudku. Poté již tisk o celé kauze mlčí. A postupně se vytrácí i z všeobecného povědomí, až je téměř zapomenuta. Teprve na začátku devadesátých let 20. století se objevují znovu

¹⁵² Neznámý autor: *Vrahové z Třebíče před soudem*. Rovnost, 41, 1925, č. 297, 30. 10., s. 5.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

o tomto zločinu drobné zmínky v časopisech a hrůzy, které se odehrály v Kohnově mlýně, tak znovu vyplouvají na povrch.

4.9 Zahraniční tisk

Třebíčské kauzy si pochopitelně všiml i zahraniční tisk. Co se týče charakteru zpráv, které v něm vycházely, situace byla podobná jako v tisku československém. Některé noviny se spokojily s pouhým informováním o zločinu, jiné pro změnu mluvily o Třebíči a celém Československu jako o zemi kanibalů.

Sledované bylo především hlavní přelíčení, kterého se účastnili i redaktoři zahraničních periodik. Zprávy z něj přináší například rakouský *Arbeiter Zeitung*, jehož redaktor přinesl podrobný popis výsledků Fejtových a Dvořáčkových.¹⁵⁶ Jde ale především o zprostředkování zpráv o průběhu vyšetřování, nikoli o články bulvárního typu. V Německu a Rakousku můžeme zpráv o vraždách v Kohnově mlýně najít v poměrně mnoha periodicích, což je podle mého názoru pochopitelné, vzhledem k tomu, že šlo o sousední státy Československa. Za všechny periodika, ve kterých lze zmínky o vraždách v Kohnově mlýně najít, bych rád jmenoval alespoň *Der Tag*, *Arbeiterwille*, *Volksfreund* nebo *Morgenpost*. Určitě by v dalším výzkumu bylo zajímavé podrobně sledovat, zda dochází v tisku ke konfrontaci Československa se zahraničím nebo jak se zahraniční redaktoři k celé kauze Kohnova mlýna stavěli.

Považuji za nutné podotknout, že trebičský případ se nedostal do periodik pouze v Evropě, ale zaujal i redaktory ve Spojených státech amerických. Tam totiž vyšel o vraždách v Kohnově mlýně například článek v periodiku *The Batavia Times* 4. dubna 1925, ve kterém se objevila informace pravděpodobně přejatá z československého tisku. Doslova v něm stálo, že v Kohnově mlýně byli zabíjeni a porcováni lidé a jejich maso, že bylo prodáváno jako maso psí. Objevily se v něm i jména Jana Fejty st. a jeho synů, které doplnil Karel Dvořáček, jenž byl označen jako vůdce vrahů.¹⁵⁷

Více zpráv v zámoří o vraždách v Kohnově mlýně se objevovalo především v periodiku s názvem *Telegraf*. Tyto noviny vycházely v Baltimoru v českém jazyce a poskytovaly informace z Československa lidem, kteří se přestěhovali do Spojených států amerických. Ovšem zprávy, které se v tomto periodiku objevovaly, jsou především informativního

¹⁵⁶ Neznámý autor: *Die Massenmorde vob Trebitch*. *Arbeiter Zeitung*, 38, 1925, č. 291, 23. 10., s. 6.

¹⁵⁷ Neznámý autor: *Shoemaker led gang running murder mill*. *The Batavia Times*, 24, 1925, č. 14, 4. 4. s. 1.

charakteru. Dne 13. února se zmínka o případu v tomto periodiku objevuje poprvé a čtenáři se tak dověděli o výpovědi Karla Dvořáčka a nálezů mrtvol bratří Polických.¹⁵⁸

Obsáhlý článek, který rekapituloval celý případ, se v Telegrafu objevil 27. listopadu 1925. Byl v něm vylíčen probíhající proces, představení obžalovaní a velmi stručně shrnuto, co se v Třebíči po objevení vražd odehrávalo.¹⁵⁹ Podle mého názoru je to poměrně logické, že se zámořská periodika omezila pouze na stručnější informace o dění v Třebíči, jelikož se jich tento problém přímo netýkal. Tudíž se tamní média mohla na celý problém dívat s odstupem. Myslím, že pro třebíčský případ je daleko zásadnější fakt, že se informace o případu vůbec za moře dostaly. Svědčí to totiž o tom, že „sláva“ Kohnova mlýna byla ve dvacátých letech 20. století opravdu velká.

¹⁵⁸ Neznámý autor: *Dvořáček, vrah*. Telegraf, 17, 1925, č. 1, 13. 2., s. 1.

¹⁵⁹ Neznámý autor: *Vraždy v Kohnově mlýně v Třebíči*. Telegraf 17, 1925, č. 42, 27. 11., s. 3.

5 Návrat z propadliště dějin

V poslední části této práce se zaměříme především na to, jakým způsobem je kauza Kohnova mlýna prezentována v médiích a literatuře po svém „znovuobjevení“ na začátku devadesátých let 20. století. Je nutné ale podotknout, že ač byla velmi pozorně sledována při průběhu vyšetřování a tisk se jí v polovině dvacátých let 20. století velmi podrobně věnoval, povědomí o tom, co se přesně v Kohnově mlýně stalo, se téměř vytratilo. Na tom by, podle mého názoru, nebylo nic až tak zvláštního, pokud by se to týkalo těch lidí, co s Třebíčí nemají žádnou spojitost, jelikož by to nebyl ojedinělý případ. Ovšem zaráží mě, že téměř žádné povědomí o tomto případě nemají ve velké většině ani obyvatelé tohoto města. Stejně tak mě také při výzkumu překvapilo, jak málo časté jsou zmínky o procesu, který sledovala svého času celá Československá republika. Je jich totiž naprosté minimum.

Se „znovuobjevením“ kauzy Kohnova mlýna je spojen Jan Mach, autor článku *„Lidojedi ze starého mlýna“*¹⁶⁰ který vyšel 30. září 1993 v týdeníku Květy. Autor pravděpodobně čerpal pouze z dobového tisku, a jeho informace pravděpodobně nebyly příliš přesné, jelikož hned v úvodním odstavci se objevuje zásadní chyba. Uvádí totiž, že *„odsouzení byli jen tři z obžalovaných“*,¹⁶¹ což samozřejmě není pravda. S největší pravděpodobností autorovi totiž uniklo i odsouzení Jana Fejty ml., který sice nedostal doživotní trest, ale „pouze“ deset měsíců těžkého žaláře. Celý článek působí neskutečně bulvárním dojmem a jeho cílem, podle mého názoru, bylo především šokovat čtenáře. Jinak si nelze vysvětlit, proč Kohnův mlýn autor přirovnává ke katovně. Při představování obviněných samozřejmě nezapomene zdůraznit, že Anna Dvořáková porodila jedenadvacet dětí, což pro celý zbytek článku nemá žádný smysl. Zveřejněny byly i části výpovědí, ale pochopitelně opět jen ty „nejšťavnatější“, aby čtenáře článek příliš nenudil. Nemohla tak chybět slova Jana Fejty ml., který vypověděl: *„V noci jsem viděl bratra a ostatní, jak na zahradě vyhrabali jámu, kde měli uschovány uřezané hlavy, nohy a ruce a jiné zbytky zavražděných, nastrkali to do pytlů a odnesli k řece.“*¹⁶² I dále, místo informací o tom, jak probíhalo vyšetřování nebo přelíčení před jihlavskou porotou, vsázel Jan Mach raději na šokující slova obžalovaných, které uvedl dobový tisk. Doslovně je tak uvedena v jeho článku další výpověď Jana Fejty ml., která je podle mého názoru asi tou nejodpornější z celého procesu. A to se samozřejmě do bulvárního článku skvěle hodí. Šlo totiž o popis toho, co se dělo s jednou zavražděnou obětí těsně poté, co byla usmrcena. *„Na to ho začali*

¹⁶⁰ MACH, J.: *Lidojedi ze starého mlýna*. Týdeník Květy 40, 1993, s. 12-13.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 12.

¹⁶² Tamtéž, s. 12.

rozřezávat. Řezník Mašek mu nejprve uřízl hlavu, pak ruce, nohy a to ostatní. Masité části u nohou a rukou Mašek odřezával a házel do kýblu, který pak Kment odnesl. Když mrtvolu rozsekali na menší kusy, odnesli je v dece do Kmentova domku, který udil a prodával i uzené maso dál, a myslím, že jedli i maso těch zavražděných.“¹⁶³

V podobném duchu se pak nesl celý zbytek článku. Autor na mnoha místech psal o tom, že mělo být zabito několik židovských uprchlíků, což pro jistotu bylo v textu tučně vyznačeno. O tom, že ale tyto činy nebyly nikdy prokázány, už se ovšem jen nenápadně zmiňuje na konci článku, snad s obavou, aby celou senzaci nepokazil.¹⁶⁴

Stejný autor, tedy Jan Mach, vydal v roce 1994 knihu *Osm ran z lásky, aneb, Český pitaval*. V ní se věnoval osmi soudním procesům z doby první republiky a jedním z nich byl právě proces týkající se Kohnova mlýna. Musím ale podotknout, že kapitola věnovaná této kauze je téměř totožná s tím, co stejný autor napsal už o rok dříve do týdeníku *Květy*. Dokonce tam je i výše zmiňovaná chyba o třech obžalovaných, místo čtyřech.¹⁶⁵ Obsah je kromě místy změněného slovosledu naprosto totožný s již vydaným článkem, proto si myslím, že je zbytečné se této knize, přesněji možná kapitole z této knihy, dále věnovat.

U autora Jana Macha ale přeci jen ještě na chvíli zůstaneme. V roce 1997 totiž vydal tentýž článek ještě jednou v týdeníku *Mladý svět*. Obsah zůstal stále stejný, ovšem článek byl oproti předchozím verzím zkrácen a zůstalo z něj jen to, co mělo čtenáře nejvíce šokovat.¹⁶⁶ Autor tak v podstatě jednu práci hned třikrát prodal, z čehož je podle mě zřejmé, že mu šlo především o zisk, než o příběh samotný. I tak ale Janu Machovi vděčíme za to, že kauzu Kohnova mlýna znovu objevil, jelikož před ním jí celá desetiletí nikdo nevěnoval pozornost.

5.1 Kohnův mlýn a obyvatelé dnešní Třebíče

K rozšíření informací o kauze vražd v Kohnově mlýně v posledních letech zásadně přispěl Milan Krčmář, autor dvou historických románů, ve kterých se jejich motiv objevuje. Poprvé se tak děje v knize *Žena z roku 1899*, která vyšla v roce 2018. Jedná se o fiktivní paměti obyvatelky Třebíče, která v každé kapitole vzpomíná na nějakou konkrétní událost, jež se týkala města nebo jeho okolí. Kapitola s názvem „*Mejn nomen iz Sára*“ popisuje právě

¹⁶³ Tamtéž, s. 12.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 13.

¹⁶⁵ MACH, J.: *Osm ran z lásky, aneb, Český pitaval 1*. Hrdelní zločiny a procesy z počátků první republiky. Praha 1994, s. 5.

¹⁶⁶ MACH, J.: *Do Evropy bez kanibalů*. Mladý svět 39, 1997, s. 14.

dění přímo z doby, kdy mělo k vraždám ve mlýně dojít a také částečně i období, ve kterém probíhal soudní proces.

Jak již bylo psáno výše, obvinění v protokolech vypověděli, že jednou z jejich obětí měla být i mladá židovská dívka, která se během první světové války dostala do Třebíče. Toho právě autor využil, dal dívce jméno Sára, a učinil z ní blízkou přítelkyni hlavní hrdinky své knihy. Co se týče dění tohoto románu, je nutné podotknout, že pozadí příběhu těchto dvou osob je poměrně přesně propracované, objevují se v něm jména skutečných osob, které byly v souvislosti s vraždami zatknuty. Tudíž se v knize můžeme dočíst o Fejtových, Dvořáčkových a tak dále. Kapitola je, alespoň podle mého názoru, inspirovaná především zprávami z dobového tisku, neboť se v ní lze dočíst o vraždách podobné informace. Pochopitelně jsou to opět ty, které mají za úkol co nejvíce zaujmout až šokovat. Když hlavní hrdinka vypráví o vraždách uprchlíků z Haliče, autor jí vkládá do úst tato slova: „*Takže můj názor je, že některé z těch Židů rozčtvrtili a jejich kosti opravdu naházeli pod Třebičí do řeky a někoho prostě zakopali ve mlýně. Tedy alespoň to, co z toho zavražděného zbylo, když z něj odsekali maso.*“¹⁶⁷

Pravděpodobně i díky těmto výrokům, jež se objevují v knihách Milana Krčmáře, se dnešní obyvatelé Třebíče zpětně dozvídají o děsivém zločinu, který se ve městě odehrál. Ovšem nějaké širší povědomí o něm nemají a omezují se vesměs na zprávy podobného ražení.

Druhou knihou, kterou tentýž autor kauze Kohnova mlýna věnoval již celou, je román *Bezejmenní*. Vyšel v roce 2019 a je v podstatě rozšířením kapitoly z knihy *Žena z roku 1899*. Tentokrát ovšem mírně odlišnou formu a kniha se skládá jakoby ze dvou deníků. Objevují se v ní i četné ukázky z dobového tisku, což celému příběhu určitě velmi pomohlo, jelikož působí daleko důvěryhodněji. V románu se opět objevují opět i konkrétní jména. I přesto si ale čtenář této knihy musí stále uvědomovat, že jde především o historický román, ve kterém nejsou všechny informace zcela přesné a že je příběh upraven do takové formy, aby byl co nejvíce čtivý. Tím ovšem rozhodně nechci snižovat jeho kvalitu, naopak musím uznat, že jde o chvályhodný počín, neboť se autor za každou cenu snažil do fiktivních částí co nejvíce zapojovat i opravdové dění.

První, a podstatně větší část, je věnována deníku mladé židovské dívky, která se postupně během své cesty dostane až do Třebíče. Její „deník“ končí ve chvíli, kdy při odjezdu z města se ještě musí s otcem zastavit v Kohnově mlýně na domluvené schůzce. Právě na

¹⁶⁷ KRČMÁŘ, M.: *Žena z roku 1899*. Brno 2018, s. 71.

tomto okamžiku bych rád ukázal autorovu snahu propojit vymyšlené dění s děním reálným. Popisuje totiž, jak dívka čeká na dvoře, zatímco její otec jedná s Kunstem uvnitř budovy. Celá část knihy věnovaná deníku židovské dívky pak končí takto: „*Ve dveřích se zrovna objevil mladší pan Fejta a volá na mě, že už je prý vše dojednáno. Tatínek mi vzkazuje, abych šla dovnitř. Tudíž končím, další zápis bude až z Německého Brodu.*“¹⁶⁸ Postava otce a dcery jsou fiktivní, ovšem setkávají se se skutečnými protagonisty třebíčských vražd na místě, kde k nim mělo docházet, tedy v Kohnově mlýně.

Druhá část je složena z fiktivních deníkových zápisů mladého strážmistra, který v roce 1925 zločin vyšetřoval. Pasáže o vraždách v Kohnově mlýně jsou opět opřeny především o zprávy z dobového tisku.

Myslím, že tyto dvě knihy velmi pomohly popularizaci případu mezi dnešními obyvateli Třebíče, i když jejich vědomosti o tom, co se přesně stalo, jsou poměrně zanedbatelné, což jsem ověřil při orálním výzkumu. Na otázky ohledně Kohnova mlýna totiž všichni dotazovaní odpovídali neuvěřitelně stručně, což jsem neočekával. Až na jednu osobu se všichni dotazovaní omezovali pouze na odpovědi, jako je například tato: „*Ano, vím o tom. Jde o vraždy židů a prodej masa z jejich těl. To je ale všechno, žádné detaily, jména ani přesnou dobu, ve které se to stalo, si nepamatuji.*“¹⁶⁹ Popřípadě další z odpovědí: „*Já jsem to viděla v nějakém seriálu, ale nevím v jakém. Pamatuji si, že jedli a prodávali maso ze židů. Také o tom nedávno vyšla nějaká kniha.*“¹⁷⁰

Odpovědi těchto dvou dotazovaných mají na první pohled společnou jednu věc. V obou jsou zmíněny jen vraždy židovských uprchlíků a především to, že jejich těla byla dále nějakým způsobem zpracovávána. Paradoxně se ale toto dění nikdy nepodařilo soudu dokázat, jelikož neexistovaly, kromě výpovědí obžalovaných, žádné důkazy. Legenda o kanibalech, kterou stvořil dobový tisk, tak podle těchto odpovědí přežívá v Třebíči dodnes. Dalším společným jmenovatelem odpovědí je, že šlo o vraždy židů. Antisemitský motiv se ale nikdy neprokázal a podle mého názoru rozhodně nebyl příčinou, kvůli které by mělo k vraždám docházet. Navíc jediné dvě oběti, kvůli kterým byli nakonec obžalováni v procesu odsouzení, byli bratři Poličtí. A u nich lze antisemitský motiv vyloučit s naprostou jistotou.

¹⁶⁸ KRČMÁŘ, M.: *Bezejmenní*. Minulost, která měla zůstat skryta. Brno 2019, s. 373.

¹⁶⁹ Rozhovor s M. B. z 19. 2. 2020

¹⁷⁰ Rozhovor s I. N. z 6. 3. 2020.

5.2 První vstup do populární kultury

Fakt, že případ vražd v Kohnově mlýně má potenciál postupně vstoupit do populární kultury, lze podložit tím, že na jeho motivy byla natočena jedna část seriálu *Četníci z Luhačovic*. Konkrétně jde o díl s názvem *Bestie*. Zde je ale případ vyličen takovým způsobem, ze kterého jasně plyne, že všechny vraždy měly silný antisemitský motiv.

Antisemitské nálady se po první světové válce skutečně v Československu objevují. Obyvatelstvo totiž bylo unavené z válečného strádání a zhoršené životní situace, kterou zapříčinila první světová válka. Do toho se navíc v zemi objevili židovští uprchlíci z Haliče. Obyvatelstvo Československa nakonec našlo viníka svého strádání právě v židovských osobách, a proto docházelo například k rabování jejich obchodů a domácností.¹⁷¹

V podobném duchu se nese i prezentace vražd v Kohnově mlýně v již zmíněném seriálu. Jen samotné dialogy při seriálovém výslechu obviněných z vražd to zcela jasně dokazují. Jména postav jsou v seriálu změněná, jako viníci se objevují pouze dva bratři, ovšem to na věci nic nemění. V prvním výslechu je řečeno: „*Já když jsem se vrátil z fronty, tak jsem byl vyhublej na kost. Lukáš mi dal tenkrát na večeři guláš, tak mu říkám: „Ty si tady žiješ jak na zámku. Maso? Kdes to vzal? Co to je, nějaká upytlačená zvěřina?“ Lukáš se jenom zašklebil a řekl: „Židovina.“ Já jsem tomu nejdřív nevěřil, ale ukázal mi to. Pak mě vzal sem, abych s ním šel na lov.*“¹⁷²

Z tohoto seriálového dialogu plyne, že motiv byl ve filmovém zpracování prezentován především jako antisemitský. Navíc to jednoznačně dokazuje i výslech druhého ze seriálových obviněných, který je místy až nechutný. Popisuje totiž, proč si za své oběti vybíral právě židovské uprchlíky: „*Za války jsme nestihli ustoupit, odřízli nás Srbové. Schovali jsme se u jednoho žida. Zaplatili jsme mu vším, co jsme měli, ale ta svině nás stejně udala. Když přišli, všechny nás postříleli. Mě trefili do tváře.*“¹⁷³ Na výtku vyšetřovatele, že to obviněného neopravňuje k jeho chování, pokračuje ve své řeči: „*Ti smradlaví židi chodili sem krást dřevo a kdoví, co ještě. Přitom stát jim platil podporu a vlastní lidi, kteří přišli z fronty, neměli ani korunu. A víte, čím to začalo? Neměl jsem co do huby. Jednou vyjdu ven a tam chlap v tom*

¹⁷¹ ČERMÁKOVÁ, R.: *Československá republika – nový stát ve střední Evropě a Židé*. In: Soukupová, B. – Zahradníková, M. (edd.): *Židovská menšina v Československu ve dvacátých letech: sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávací a kulturním centru Židovského muzea v Praze v říjnu 2002 až červnu 2003*. Praha 2003, s. 11.

¹⁷² *Četníci z Luhačovic, Bestie* [seriál]. Režie Biser A. ARICHTEV. Česká republika, 2017.

¹⁷³ Tamtéž.

jejich hacafraku. Pejzy, stejnej židák jako ten, co nás udal. Křesťanovi bych to neudělal, ale tahle havěť, to nejsou lidi.“¹⁷⁴

Myslím, že jako ukázka toho, že v seriálu je motiv především antisemitský, by toto stačilo. Navíc je zde opět jasně řečeno, že bylo maso obětí konzumováno. V této souvislosti musím opět podotknout, že se tento fakt nikdy neprokázal. Antisemitský motiv bych si dovolil také vyloučit. U bratrů Polických je tento důvod zcela vyloučen. A pokud vůbec byli zabiti i další lidé, důvod k tomu, že byli vybíráni mezi židovskými uprchlíky z Haliče, nijak nesouvisí s antisemitismem. Myslím, že šlo pouze o vychytralost pachatelů, jelikož si byli zcela jistě vědomi toho, že dohledávat zmizelé uprchlíky by bylo v tehdejší době téměř nemožné. Obzvláště, pokud si vybírali ty, kteří do Třebíče přicházeli pouze kvůli obchodu.

Na závěr považuji za nutné upozornit na jeden zásadní fakt. Pokud bude kauza Kohnova mlýna podávána široké veřejnosti tímto způsobem, jež silně připomíná styl některých periodik, které si vymýšleli vlastní konstrukce a šokující zprávy už během vyšetřování, vždy bude bývalý Kohnův mlýn vnímán jako doupě vrahů a kanibalů, a to bez ohledu na to, zda se jedná o pravdu nebo o pouhý výmysl.

¹⁷⁴ Tamtéž.

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížení toho, proč se tisk tak podrobně věnoval vraždám v Třebíči a jakým způsobem prostřednictvím něj vznikl mýtus Kohnova mlýna jako doupěte kanibalů, který se v Třebíči uchoval až do dnešních dnů.

Celý proces s obviněnými trval devět měsíců, během nichž došlo k mnoha výslechům a myslím, že právě ty byly tím důvodem, proč se tisk o celý případ začal zajímat. Vyšetřovatelé se v nich totiž dovídali jen těžko uvěřitelné věci o vraždách a porcování těl nebo o možném prodeji lidského masa a jeho konzumaci. Přesně na to, podle mého názoru, tehdejší tisk pravděpodobně čekal. Byl to případ, kterého mohl využít ke zvýšení prodeje, a proto z něj dělal prvotřídní senzaci.

Dobová periodika se případu věnovala s obrovskou chutí a pečlivostí, ať už to bylo za účelem informovat čtenáře o dění, nebo za účelem výdělku a senzacechtivosti. Druhý z těchto důvodů má, podle mého názoru, hlavní vinu na tom, že se v tehdejší Československu rychle rozšířil mýtus o Třebíči jako o městě lidožroutů, což v tehdejší době silně poškodilo obraz města. Navíc se začala jednotlivá periodika napadat mezi sebou, jelikož hájila různé zájmy. A trebičská senzace tak byla často používána jako prostředek pro napadení jinak smýšlejících redaktorů z ostatních novin. Celá situace se ale nakonec postupně uklidnila, ale to už se o proces začal zajímat i zahraniční tisk.

I když se od určité chvíle redaktoři periodik zmírnili, bylo už pozdě vzít některé výroky zpět a Třebíč už byla zapsaná v očích obyvatelstva jako město kanibalů. Po ukončení procesu se postupně celá kauza vytratila a objevena byla znovu až v devadesátých letech. A opět jsou zmiňováni lidojedi ve starém mlýně jako obrovská senzace, místo nějakého seriózního článku, který by informoval o celé kauze Kohnova mlýna. Tento jev se navíc objevil i v zatím jediném vstupu tohoto případu do popkultury prostřednictvím seriálu *Četníci z Luhačovic*.

Navíc je těmito informacemi zcela jednoznačně ovlivněn i obraz zločinu z Kohnova mlýna v očích obyvatel dnešní Třebíče, kteří o něm nemají příliš velké povědomí a vybavují si jen již zmíněné kanibaly a vrahy židovských uprchlíků. Kvůli tomu pro mě skončil orální výzkum poměrně velkým zklamáním. Nezdarem skončily i zamýšlené konzultace s etnografy, ke kterým bohužel nedošlo kvůli jarní krizi, tudíž nebylo možné využít etnografických přístupů. Tomu se tedy bude třeba věnovat v dalším výzkumu, stejně tak jako zasazení tohoto případu do širšího rámce dějin lidové kultury. Hlubší výzkum bude třeba provést také v zahraničním tisku. Rovněž bylo by vhodné v budoucnosti srovnat vznik této „legendy“ a její vstup do popkultury

s jinými podobnými případy, ať už z naší země nebo z jiných států v Evropě. Zajímavé by také mohlo být zamyšlení se nad srovnáním příběhů podobného typu s tradicí kramářských písní.

Za otce druhého života vražd v Kohnově mlýně můžeme tedy, podle mého názoru, považovat dobový tisk. Postupně se objevující zmínky o této aféře v dnešní době tak lze s nadsázkou označit za jeho pravnuky. Ano, na jednu stranu byly jeho články někdy bulvární a částečně dokonce nepravdivé, ovšem pokud by se tehdejší redaktoři omezovali pouze na fakta, nemusela by pak být tato kauza vnímána veřejností tak silně, což by pravděpodobně způsobilo její naprosté zapomenutí.

Prameny a literatura

A. Prameny archivní

Moravský zemský archiv Brno, C 47, fond Krajský soud Jihlava, kart. 639, sign. Tk 152/25, obž. 220 Mlýn Liština.

Moravský zemský archiv Brno, C 47, fond Krajský soud Jihlava, kart. 641, sign. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Rodinný archiv Jochových.

Státní okresní archiv Třebíč pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní soud v Třebíči, Z 79/18, obž. Marie Pajerová.

Státní okresní archiv Třebíč pracoviště Moravské Budějovice, fond Okresní soud v Třebíči, Z 89/18, obž. Marie Kunstová.

B. Periodika

Arbeiter Zeitung, ročník 38 (1925).

Arbeiterwille, ročník 36 (1925).

Čas, ročník 29 (1915).

Čech, ročníky 50 a 51 (1925, 1926).

Der Tag, ročník 4 (1925).

Jiskra, ročník 7 (1925).

Lidové noviny, ročníky 33 a 34 (1925, 1926).

Moravská orlice, ročník 63 (1925).

Morgenpost, ročník 71 (1936).

Národní listy, ročníky 65 a 66 (1925, 1926).

Rovnost, ročníky 41 a 42 (1925, 1926).

Telegraf, ročníky 17 a 18 (1925, 1926).

The Batavia Times, ročník 24 (1925).

Stráž, ročník 27 (1925).

Večer, ročník 12 (1925).

Venkov, ročník 20 (1925).

Volksfreund, ročník 45 (1925).

C. Prameny publikované

KRČMÁŘ, M.: *Bezejmenní*. Minulost, která měla zůstat skryta. Brno 2019.

KRČMÁŘ, M.: *Žena z roku 1899*. Brno 2018.

MACH, J.: *Osm ran z lásky, aneb, Český pitaval I*. Hrdelní zločiny a procesy z počátků první republiky. Praha 1994.

MACH, J.: *Lidojedi ze starého mlýna*. Týdeník Květy 40, 1993, s. 12-13.

MACH, J.: *Do Evropy bez kanibalů*. Mladý svět 39, 1997, s. 14.

D. Literatura

BENEŠ, E.: *Problém alkoholové výroby a abstinence*. Praha 1915.

BURKE, P.: *Co je kulturní historie?*. Praha 2011.

ČERMÁKOVÁ, R.: *Československá republika – nový stát ve střední Evropě a Židé*. In: Soukupová, B. – Zahradníková, M. (edd.): *Židovská menšina v Československu ve dvacátých letech: sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávací a kulturním centru Židovského muzea v Praze v říjnu 2002 až červnu 2003*. Praha 2003, s. 9-17.

DLOUHÝ, M.: *Století četnické kriminalistiky*. Historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky. Cheb 2014.

DOČEKAL, B.: *Třebíč na starých pohlednicích*. Jihlava 2004.

FIŠER, R.: *Třebíč*. Příběhy židovských familiantů. Třebíč 2012.

HILL, T.: *Dějiny zločinu*. Šokující, výjimečné a nevídané. Praha 2014.

JANÁK, J.: *Třebíč*. Dějiny města II. Brno 1981.

MASLOWSKI, N. – ŠUBRT, J.: *Kolektivní paměť*. K teoretickým otázkám. Praha 2014.

KŘEN, J.: *Dvě století střední Evropy*. Praha 2005.

MARTINGALE, M.: *Kanibalové. Vraždící monstra*. Praha 2006.

MASARYK, T. G.: *O ethice a alkoholismu*. Brno 1920.

ROHOVSKÝ, T.: *Četnická stanice Třebíč 2 Borovina v letech 1918 až 1945*. Třebíč 2015.

SAMEŠ, Č.: *Stručné dějiny města Třebíče*. Třebíč 1979.

SOURNIA, CH. J.: *Dějiny pijáctví*. Praha 1999.

E. Rozhovory s obyvateli Třebíče

Rozhovor s I. N. (narozenu roku 1969) z 6. 3. 2020.

Rozhovor s M. B. (narozeným roku 1993) z 19. 2. 2020.

F. Televizní seriál

Četníci z Luhačovic, Bestie [seriál]. Režie Biser A. ARICHTEV. Česká republika, 2017.

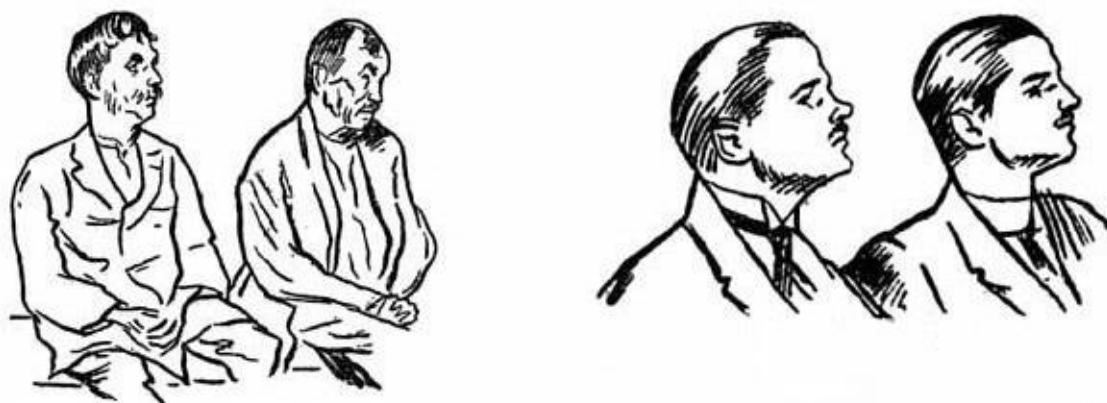
G. Elektronický zdroj

ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://1url.cz/Ez3lK>. (Citováno dne 30. 6. 2020).

Přílohy

Karel Dvořáček a Jan Fejta st. Zdroj: Lidové noviny

Zleva: Josef Kment, Tomáš Mašek a bratři Fejtoví. Zdroj: Lidové noviny

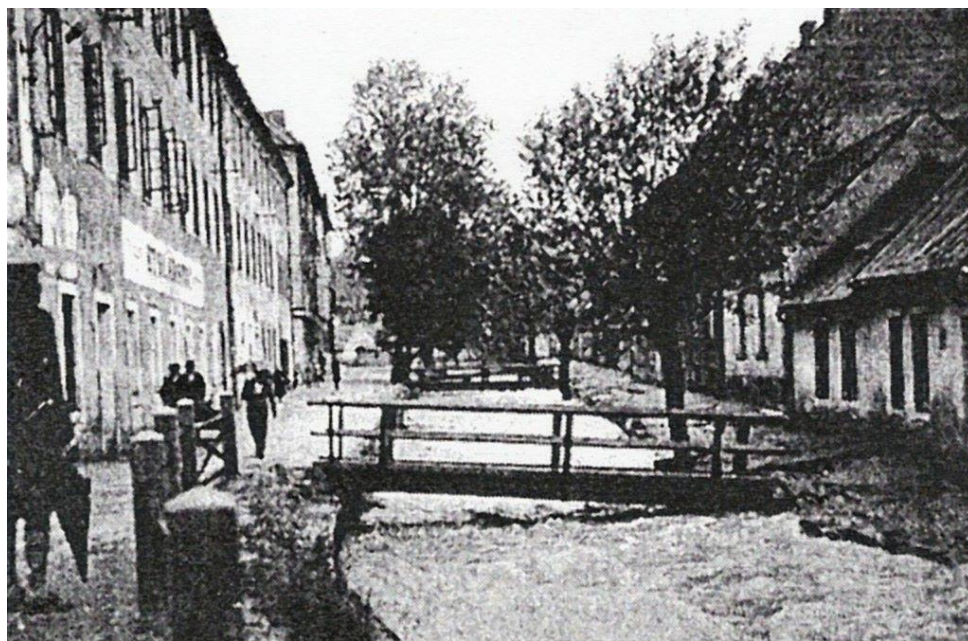
Zleva: Anna Dvořáčková, dozorce, Karel Dvořáček a Jan Fejta st. Zdroj: Lidové noviny

Část města Třebíče z doby průběhu vyšetřování. Na mapce je vyznačen Kohnův mlýn a domek Josefa Kmenta. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Pohled na Kohnův mlýn od východu. Zdroj: Rodinný archiv Jochových

UL. NA POTOCE - LÁVKA U KHONOVA MLÝNA

Zdroj: Rodinný archiv Jochových

Kohnův mlýn v ulici Na Potoce. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Dům Josefa Kmenta. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Nález jedné z mrtvol bratří Polických ve strouze pod Kohnovým mlýnem. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Ostatky prvního z bratří Polických na pitevně. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Ostatky druhého z bratří Polických na pitevně. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Karikatura týkající se vražd v Kohnově mlýně. Zdroj: Lidové noviny

Kohnův mlýn. V pozadí třebíčský zámek. Zdroj: MZA Brno, C 47, fond Kr. s. Jihlava, kart. 641, sing. Tk 132/25, obž. 334 Fejta a spol.

Použité zkratky

č. – číslo

dr. – doktor

kart. – karton

Kr. s. – Krajský soud

LN – Lidové noviny

ml. – mladší

MO – Moravská orlice

MZA – Moravský zemský archiv

NL – Národní listy

Okr. s. – Okresní soud

obž. – obžaloba

sign. – signatura

SOA – Státní okresní archiv

st. – starší